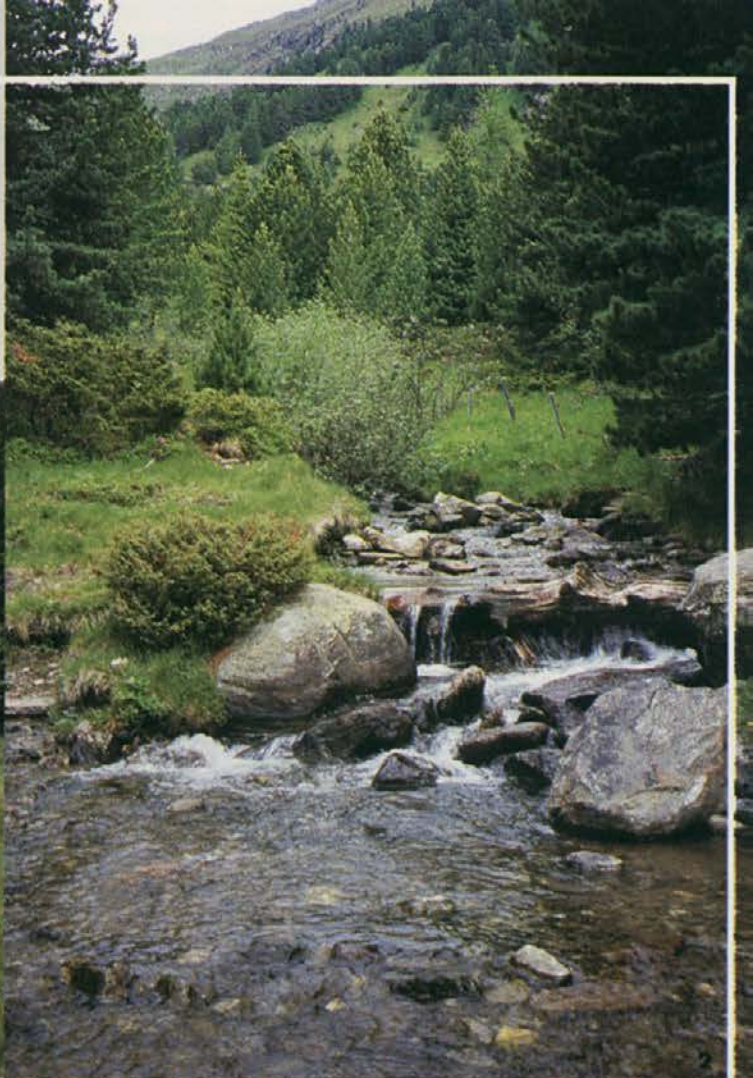
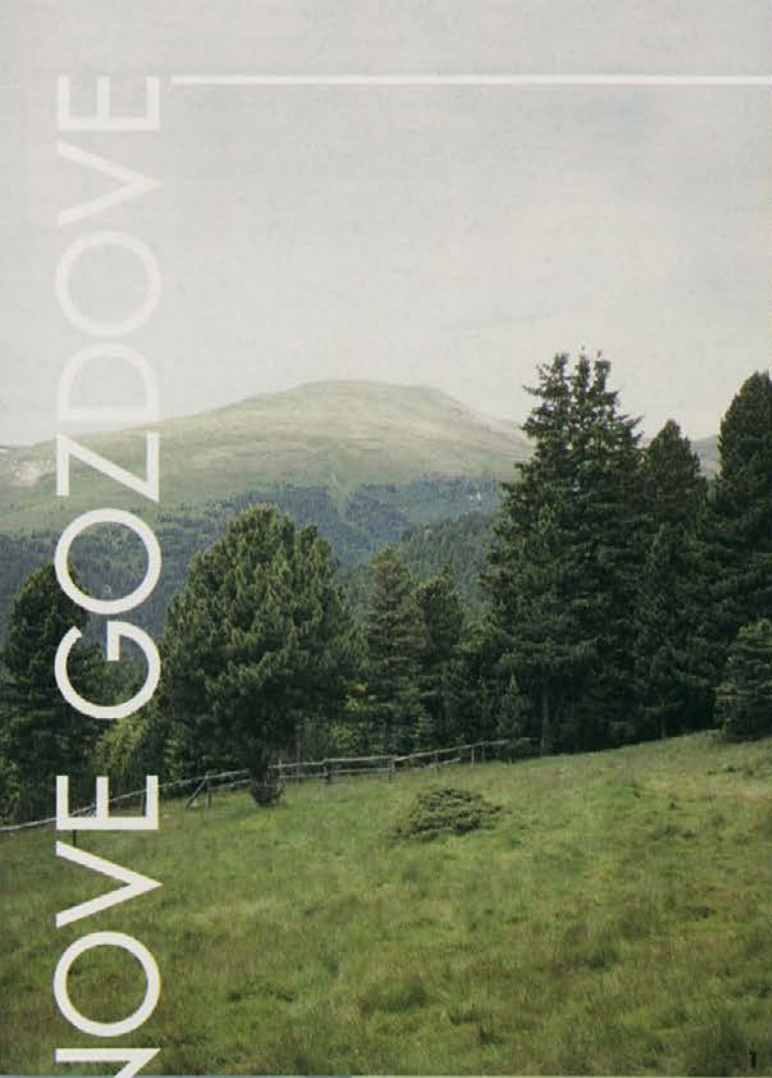

SKOZI

CEMPRINOVE GOZDOVE

1 Pogled skozi cemprirove gozdove proti vrhu Zirbitzkogela. **2** Ljudi v visokogorju je voda vir življenja. **3** Koča pod vrhom Zirbitzkogela. **4** Pogled na Lavantisee. **5** Spomladanski motiv v mesecu juniju. **6** V zavetju skalnatih odkruskov so vzklila cemprirova drevesa. Foto Gorazd Mlinšek

HUBERT DOLINŠEK, dipl. inž. gozdarstva

SESTAL SE JE NADZORNI SVET GOZDNEGA GOSPODARSTVA

**Novoizvoljeni
nadzorni svet
Gozdnega gospodarstva
v sestavi
Branko ARL
Rado KRPAČ
Rudi RAIZER
Ernest RUTER
Zmago ZAKRAJŠEK**

se je sestal na 1. seji.
Za predsednika je bil izvoljen
Rado KRPAČ.

Za izvolitev na odgovorno
funkcijo mu iskreno čestitamo
in želimo uspešno delo v
naslednjem
štiriletnem mandatu.

Nadzorni svet je pripravil
še pogoje
za imenovanje direktorja
Gozdnega gospodarstva
za naslednje petletno obdobje.

Razpis je bil objavljen v
časopisih DELO in VEČER.

V zahtevanem roku
so se prijaviли štirje kandidati.

Na podlagi prijav in
zahtevanega programa
dela in razvoja
Gozdnega gospodarstva bo
nadzorni svet v prihodnjih
dneh izbral direktorja podjetja
za prihodnjih pet let. Vsi
želimo, da bi imel nadzorni
svet pri izbiri srečno roko.

Foto: Gorazd Mlinšek

JANEZ ŠVAB, inž.gozdarstva, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Že kar štiriinštirideset Koroških turističnih tednov se je zvrstilo v Črni na Koroškem. Seveda, nekatere tradicionalne prireditve kljub zanimivosti postanejo že kar nekoliko odveč, ljudje se jih naveličajo. Ena izmed takšnih prireditev je tudi že kar klasično tekmovanje gozdnih delavcev. Malo zaradi trenutno še neuporabnega nogometnega igrišča, pa tudi zaradi manjšega zanimanja ljudi za ogled klasične gozdarske tekme, smo se organizatorji iz ZGS KE Črna odločili za neko novo obliko praznovanja gozdarskega praznika. Prireditve smo poimenovali Holcarsko pavrški dan, ne glede na to kaj porečejo slavisti o naslovu. Smisel tega dne smo poizkusili najti v tem, da bi s prireditvijo pokazali življenje ljudi na kmetiji v odvisnosti od gozda pred nekaj desetletji. Življenje, ki je bilo odvisno od gozda, je že od nekdaj lepo, je pa tudi zelo težko. Zaposlitev v gozdu so si poleg lastnikov poiskali le redki, pravzaprav le tisti, ki so imeli res močan odpor do dela pod zemljo. Težave prvih holcarjev v naših krajih je opisal eden izmed njih v gostilni:

Vse gre h koncu,
nič ni v loncu,
v trebuhu pa poldan zvoni.
Ni v loncu nič,
v kozarcu nič,
ne zamenjal bi z menoj
noben hudič.

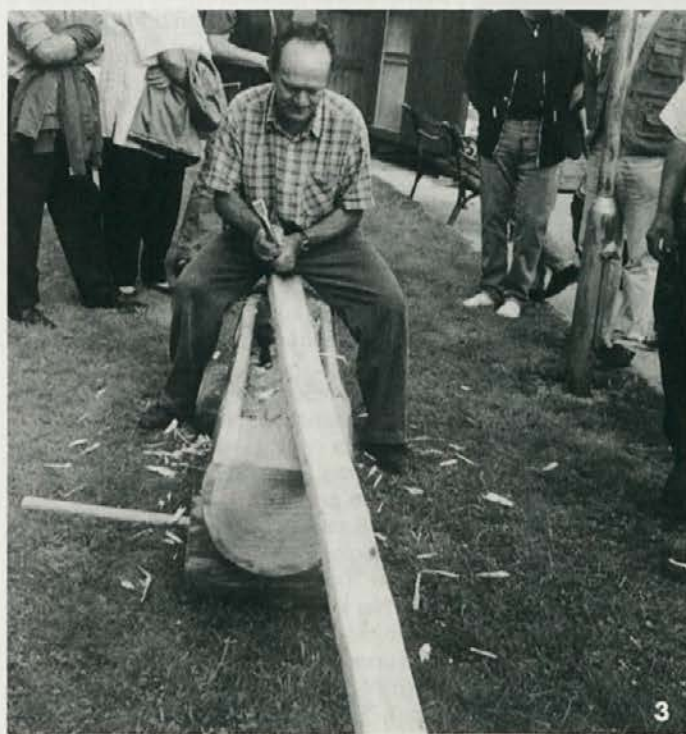
Simbolično so lepoto tega težkega dela prikazali s plesom domačih koroških "rejev"

1. Oglarski vajenec
2. Oglar je zavber fant
3. Jože Ramšak pri obdelavi žleba
4. Mojster Ivan Kladnik s svojo rižo

Foto Franjo Keber

člani KUD Gozdar iz Črne, tradicionalno tekmovalnost gozdarjev je ponazarjala medsebojna tekma, da pa so se holcarji po prihodu iz planine radi ustavili v gostilni, pa je simboliziral v obliki "škornate" bajte postavljen "šank", obložen z domačo pijačo in tradicionalnimi domačimi jedmi. No in kaj smo videli? Marsikaj.

1

2

3

4

Vresk (Alojz Godec) in Lukačev Gustl (Avgust Srebre) sta se kar trudila, da veje niso letele predaleč do gledalcev, ki so občudovali njihovo kleščenje s sekiro in prežagovanje z "amerikanko".

Lepo si je naostril "rajkmoser" Juvanov Vanč (Ivan Pečovnik) in ob njegovi "kozi" se je kar trlo ljudi, ko je maklal les za celulozo.

Nantl (Ferdo Štifter) se je pošteno potil ob težkem delu – ročnem lupljenju. Že kar med prireditvijo so si ženske pri njem "zafemale" velike kose lubja za okras in "bog ga obvaruj", če bi bile v lubju luknje. Kar nekaj strahu sta imela Vesevk (Matevž Obretan) in Godec (Franc Adamič), ko sta vrtala z dolgim svedom v ranto, ki je obdelana služila za včasih tudi zelo dolg vodovod. Seveda, strah ni bil upravičen, zadela sta v sredino.

Eni mu pravijo koroški, drugi špevtast plot, pa še kako. Ko smo na Koroškem radiu za nagrado spraševali kaj je to, pa so vsi takoj vedeli, da je tak plot sestavljen iz špevt, kolov in rinkov. Lep vzorec je za to prireditev pripravil Tožlakov (Ramšakov) Lojz, na sami prireditvi pa je "zviljal rinke."

Ogromno dela smo naložili Anderčevemu (Ramšak) Jožetu, ko smo mu rekli, da bi on delal korito in žleb za vodo. Pravilno je moral izbrati les, ga doma že kar precej obdelati, na prireditvi to stvar dokončati in navsezadnje marsikateremu radovednežu pojasniti, kaj je to "teslo".

Takih, ki cepijo "šitelne" (skodle, ipd.) je v Črni kar veliko, med najbolj cenjenimi pa sta vsekakor Kristi Štifter in Lipi Mokina, ki mu tudi tokrat ni manjkala pipa. Ja, pa malo bolj trdo je šlo, kajti lesa si nista odbrala sama.

So ljudje, ki za skupnost naredijo res veliko. Oče Ivana Kladnika je bil znan izdelovalec riž v Lučah. Že ves otročji mu je Ivan moral pomagat, tako da se je tega dela pošteno naučil. Kar cel teden se je Ivan s pomočjo Franca Napotnika trudil in prav mojstrsko sta zgradila pet "štosov" riže v pomanjšanem merilu.

Razni zaščitni premazi so izničili še zadnjo prednost tesanega lesa pred rezanim lesom in le redki še znajo tesati. Anton Skarlovnik in Leopold Kos sta si naredila koze, pripela hlod in stesala čudovit tram.

Še eno lepo, a težko delo je odpravila modernizacija. To je oglarjenje. Kar prava sta bila naša oglarja Edov Vanč (Ivan Keber) in Primož Kamnik kot njegov pomočnik. Prav nič nista bila drugačna od oglarjev iz ljudske pesmi:

Oglar je zavber fant,
če ma tud umazan gvant,
oglar, oglar
mora bit moj.

Oglar ma pet otrok,
kruha pa za en zob.

Oglar, oglar...

Čudovit "štant" so pripravili črnjanski čebelarji. Na kolesih so pripeljali prav "nobel" čebelnjak, okrašen z lesorezom na katerem je bil upodobljen naj slovenski čebelar Anton Janša. V čebelnjaku je bil poleg muzeja tudi manjši "šank" z zelo dobrimi pijačami, tako

5

6

da je to vse skupaj dobilo ime "Pri Janši". V Crni med turističnem tednom ni bilo nič takega, če je bil "Janša" spet zaprt. Res, kot čebele so pridni naši čebelarji.

Ja, res smo imeli vsega, pa še našeto ni vse. Svoje rezbarske mojstrovine je prikazal mojster Rudi Novak, makete ljudskega stavbarstva v Zgornji Mežiški dolini pa nam je za razstavo posodil Janez Kramar.

Ze od nekdanj se holcarji med seboj radi primerjajo. Sodniška ekip pod vodstvom neutrudnega Maksa Potočnika je pripravila tekmovanje. Tekmo so sestavljale tri discipline:

- ročno spravilo hloda,
- prežagovanje z ročno žago – "amerikanko"

- prelaganje drv iz "kašte" v drugo "kašto"

V tekmovanju so bili najboljši gostje iz Luč. Ljudje so kar spraševali, če pri njih še delajo "na roke".

Pa še marsikaj se je dogajalo na sami prireditvi, še kaj pa tudi na pravi domači "gavdi" v nadaljevanju poznega sobotnega popoldneva. Kar vsi nekako upamo v tradicionalnost takšne prireditve, tisti, ki smo na prireditvi sodelovali, še bolj pa tisti, ki so si prireditev ogledali ali pa so jo zamudili, pa so o njej slišali. Vsi smo si namreč edini, da bodo prireditve z etnološko vsebino ostale, vse manj pa bo klasičnih nevsebinskih veselíc. ▲

7

1.Lipi in Kristi pri cepljenju "šitlnov" (skodel).

2.Kje bo le pogledalo ven?

3.Kleščenje s sekiro.

4.Kleščenje s sekiro.

5.Domači "rej" članov KUD Gozdar iz Črne na prireditvenem prostoru.

6.Nekdo je moral to tudi "povezati". Zanimivo besedilo je pripravil in ga spretno interpretiral Janez Svab.

7.Rudi Novak obdeluje gamsa.

8.Maketa koroške kašče.

8

Foto Ida Robnik (3, 4 in 5)

Foto Franjo Keber (1, 2, 5, 6 in 7)

POVZETEK GLOBOKIH EKOLOŠKIH MISLI RDEČEGA ČLOVEKA

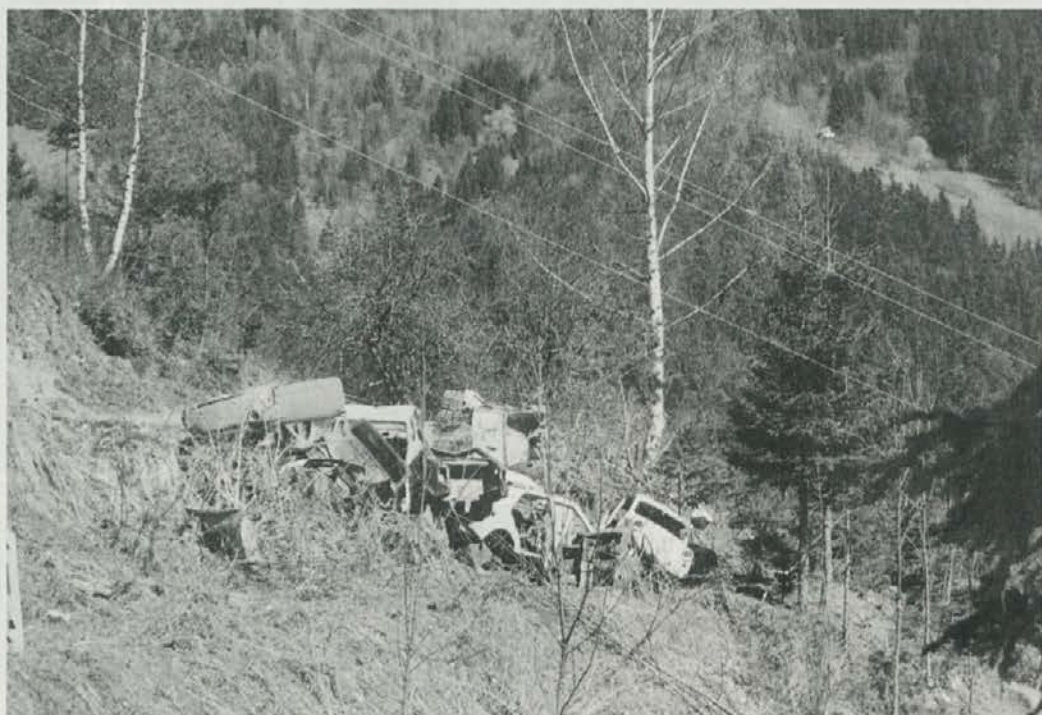
JERNEJA ČODERL, dipl.inž.gozdarstva, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec, KE Radlje

V glasilu Lovske zveze Slovenije - Lovec št. 7/8, 1999, je pritegnil mojo pozornost članek "Človek in zemlja" s podnaslovom "Mogoče smo pa le bratje?", ki ga je iz hrvaščine prevedel Zoran Kosmina, za revijo Lovec pa priredil Franc Černigoj. Prispevek obravnava ekologijo v najširšem smislu. O ekologiji mnogo govorimo, gotovo pa manj in premalo storimo za uresničevanje ekoloških načel, kot družba in kot posamezniki. Izraz ekologija izhaja iz grščine, označuje pa vedo, ki raziskuje, kako žive živa bitja in kakšno je njihovo razmerje do življenjskega okolja. Ekologija obravnava npr. odnos do podnebja, prsti, vode, do drugih živih bitij v naravnem okolju. Danes poudarjamo sožitje z naravo, sonaravno delovanje, ker smo v bistvu že daleč od prvobitnosti življenja. Je še čas, da odpremo oči - morda s prebiranjem odgovora indijanskega poglavarja Seattle Velikemu belemu poglavarju iz Washingtona (predsedniku ZDA) na ponudbo, da odkupi indijansko zemljo, indijanskemu ljudstvu pa ponudi rezervat, iz leta 1854! "Kako se lahko proda ali kupi nebo? Toplino zemlje? Zrak prozorni in vod bistrino? Vse to ni nikogaršnja last! Moje ljudstvo je del vsega tega. Vsaka bleščeča se borova iglica, vsako zrno peska v rečni strugi, vsaka megljica v mračnem gozdu... živi v mojem ljudstvu. Drevesni sok je prežet s spominom na rdečega človeka.

Ko umre beli človek, gre med zvezde in pozabi na Zemljo, ki mu je dala življenje. Naši mrtvi je nikoli ne pozabijo. Zemlja je mati rdečega človeka. Mi smo v njej in ona je v nas. Dišeče trave so naše sestre, jeleni in divji konji in veliki orli so naši bratje. Kamnite gore, sončni pašniki, toplo ponijevo telo in človek - vse je eno.

Veliki beli poglavar iz Washingtona zahteva od nas preveč. Sporoča nam, da nam bo našel prostor, kjer bomo lepo živeli. Težko bo to... Zakaj naša zemlja je sveta...

Bleščeča voda brzic in rek ni le voda, je kri naših pradedov. Če vam prodam našo zemljo - boste povedali svojim otrokom, da je

Kako bode v oči!

Foto Janez Skerlovnik

ta zemlja sveta, da v odsevu jezera živijo davna življenja rdečega človeka? Da je žuborenje vode glas očeta mojega očeta? Reke so naše sestre - potešijo nam žeje. Nosijo naše kanuje, hranijo naše otroke. Če vam prodam to zemljo, boste morali učiti svoje otroke, da so reke naše in vaše sestre. In dobri boste morali biti z njimi. Beli človek - kot da se ne zaveda zraka, ki ga diha! Beli človek ne čuti z nami. Ne čuti z zemljo, ki nam jo jemlje. Tujec je, pride in vzame zemlji, kar potrebuje. Zanj je zemlja sovražnik - ko si jo podvrže, gre naprej. Za seboj pušča grobove svojih očetov - in to mu ni nič mar. Jemlje zemljo svojim otrokom - tudi to mu ni nič mar. Na vse pozablja - na grobove očetov in zemljo, ki mu rojeva otroke. Nebo in zemlja sta zanj nekaj, kar lahko kupi, oropa, proda - kot živino ali bleščeč nakit...

Pohlep belega človeka bo zemljo upostošil.

Ne vem... Mi živimo drugače kot vi. V mestu belega človeka ni mirnega kotička. Ni mesta, kjer bi človek lahko poslušal odpiranje listov spomladi ali tetepanje krilc drobnih mušic. Hrup žali moja ušesa. Je kaj vredno živ-

jenje, če človek ne sliši krika osamljenega kozoroga ali prepira žab v mlaki!

Jaz sem rdeči človek in ne razumem mnogo. Vendar ljubim mehki veter, ko se igra v močvirju in vetrov duh, osvežen s popoldanskim dežjem in vonjem bora.

Največji zaklad rdečega človeka je zrak. Vse živo diha isti zrak. Beli človek pa - kot da ne ve, da diha. Naj tudi beli človek diha z vetrom zrak, poln vonja poljskega cvetja.

Ce se odločimo, da vam prodamo zemljo, zahtevam:

Beli človek se mora do živali na tej zemlji obnašati kot brat! Kaj je človek brez živali? Če živali izginejo, zagotovo umre tudi človek. Kar se zgodi živalim, kaj kmalu doleti tudi človeka. Vse na tem svetu je povezano...

Vaše otroke boste morali učiti, kar učimo mi svoje - da je Zemlja mati! Kar doleti njo, doleti tudi njene otroke. Ko človek pljuva nanjo, pljuva samega sebe.

Zemlja ne pripada človeku, človek pripada njej! Vse je povezano, kakor je družina povezana s krvjo. Ni človek stvarnik mreže življenja, je le vlakno v njej. Kar stori mreži, stori sebi. Tudi beli človek, s katerim hodi njegov bog in se z njim pogovarja, ne bo

mogel pobegniti skupni usodi. Naš bog je tudi bog belega človeka. Bog je Bog vseh ljudi in svojo milost siplje na bele in rdeče. Naša zemlja pomeni bogu vse. Oskruniti njo je isto, kot bi oskrunili njenega Stvaritelja. Sami sebi si mažete posteljo in prišel bo dan, ko se boste zadušili v lastnem blatu. Goreli boste v ognju, ki vas je pripeljal sem in vam dal oblast nad našo zemljo in rdečim človekom.

Ne razumemo, zakaj je treba ubijati bizone; zakaj krotiti divje konje; zakaj je globoko v gozdovih toliko ljudi; zakaj so čez zelene hribe speljane govoreče žice...

Kje so živali iz naših dni? Ni jih več... Kje so veliki orli pod nebom? Odleteli so drugam... Pravega življenja ni več... Prihaja čas boja za goli obstanek ..."

Epilog:

Danes smo že globoko zakoračili v boj za goli obstanek, vendar se tega premalo zavedamo. V vsakdanji hitrosti življenja ne razmišljamo mnogo o podobi naše Zemlje, ki jo generacija za generacijo predaja naslednjim rodovom. Kakšno zemljo? ▲

IN MEMORIAM

FERDO POTOČNIK
31. 3. 1950 - 19. 8. 1999

V četrtek, 19. avgusta 1999 nas je globoko pretresla žalostna vest, da nas je za vedno zapustil naš dolgoletni sodelavec Ferdo Potočnik - Daco.

V Gozdnem gospodarstvu Slovenj Gradec, takratnem strojnem obratu, se je zaposlil 1. julija 1973 leta kot voznik kiperja, čeprav je bil njegov osnovni poklic kovinarske stroke. Že v rani mladosti je kazal izredno zanimanje za tehniko in avtomobile, saj je živel blizu parkirišča, kjer smo imeli parkirane svoje

avtomobile in je rad pomagal takratnim voznikom pri vzdrževanju vozil. Izučil se je za brusilca, vendar so bili njegovi življenjski cilji drugačni. Hotel je biti povezan z naravo, gozdom in planinami, katerim je namenil veliko prostega časa. Skoraj celotno delovno dobo pa je posvetil delu in opraviлом, povezanim z izgradnjo koroških gozdnih prometnic in prevozom lesa po njih.

Vozniške izkušnje je pridobil kot voznik kiperja, pozneje pa se je usposobil tudi za

delo z dvigalom in tako je od leta 1978 vozil kamion s hidravličnim dvigalom.

Ni gozdne ceste na Koroškem, ki je on ne bi poznal. Skoraj ni domačije, od katere ni odpeljal lesa. Pred leti, v hudih snežnih zimah ni bilo kmetije, do katere on ne bi priplužil in jim odprl pot v dolino.

Za njim so ostali milijoni prevoženih kilometrov, več stotisoč naloženih in razloženih kubičnih metrov lesa, mnogo prijetnih in veselih trenutkov ob delovnih dosež-

kih kolektiva, h katerim je tudi Daco z vestnim delom veliko prispeval.

V tragičnem trenutku se je njegova delovno bogata življenjska pot za vedno zaključila. Naš razum tega kar noče doumeti, vendar se moramo sprijazniti tudi s to kruto resnico.

Ohranili ga bomo kot vestnega, poštenega, včasih vase zaprtega, redkobesednega, a vedno prijaznega sodelavca.

Drago Pogorevc ▲

JANKO DOLENC
Osamljena
1990 (hrast, 100 cm)

ZDENKA JAMNIK, dipl.inž.gozdarstva, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec, KE Radlje

Spoznati in obogatiti znanje o pridelavi in predelavi lanu v domačem kraju je bil namen, da sem se vključila v študijski krožek, ki poteka v Vuzenici.

Pridelava lanu in tkanje platna sodi med najstarejše panoge domače obrti. Industrijsko blago je močno izrinilo domače platno in oblačila, izdelana iz lanene ali volnene preje. Pridelava lanu in tkanje se je ngjdlje ohranilo v Prekmurju, na Štajerskem in v Beli Krajini. Pri nas na Koroškem je po vojni ohranjeno na posameznih kmetijah. Danes obstaja tu in tam le še kakšno orodje, kanček lanene niti ali košček prta. Modrih cvetočih njiv ni več. Morda raste na vrtu še nekaj lanu, ki ga naberejo za šopek ali pa uporabijo kot zdravilo za domače živali. Vse manj je tudi pridnih rok, ki znajo skatati to cenjeno blago. Ena izmed domačij, kjer je še ohranjeno skoraj vse potrebno orodje za predelavo

lanu, je Štihova domačija na Šentjanžu nad Dravčami. Članice krožka smo jo obiskale in se seznanile s tradicijo pridelave lanu na tej domačiji.

Lan je rastlina, iz katere se naredi domača tkanina - laneni prt. Seme lanu je zelo drobno in spolzko. Sejejo ga v začetku junija v spočito zemljo, ponavadi "ledino". Le dovolj gosto posejan lan je lahko kvaliteten pridelek. Ko zraste sadika do 50 cm, postane njiva lanu modro cvetoča. Po cvetenju se naredijo "glavine" v katerih je seme in lan je zrel za žetev oziroma puljenje. Po pokošeni drugi košnji - otavi lan ponavadi pulijo.

Drobne šope (pesti) lanu zložijo v snope, da se "glavine", v katerih je seme, posušijo. Po sušenju lan "poriflajo" - očistijo. Nato snope spet raztrgajo in zložijo v drobne šope (pesti), ki jih naložijo po njivi ali pokošenem travniku.

Približno tri tedne morajo ležati, da se lan "uleže", stebelca popokajo in lan je pripravljen za sušilnico. Šope naložijo v sušilnico kar na lesene "rante". Po sušenju lan strejo na "trlicah". Takega je potrebno še počesati s "kamprom" in ga čim bolj poravnati ter pripraviti za predivo. Predivo spredejo na kolovratu v nit. To na kvadratnem motovilu, imenovanem "gampreti" zvijejo v "štrene", ki jih operejo in nato zvijejo v "klopšič". Tako je nit pripravljen za tkanje.

Na statvah, ki so jih imeli na Sv. Danijelu nad Trbonjami, so laneno nit tkali v platno. Platno so tudi "plehali" - belili, da se je omehčalo in postalo bele barve. Pri Štihu je bila sušilnica kar na prostem. Uporabljali so jo še pred dobrimi 40 leti. Kurišče je bilo ločeno 15 do 20 metrov od sušilnice, do katere je prihajala toplota po kamnitem kanalu do lesenih "rant", na katerih je bil naložen lan. Ob sušilnici je bilo po navadi pet žensk, ki so trle lan.

Podobna sušilnica je bila še pri Poberniku na Šentjanžu. Lan so sejali tudi pri Jelovcu Polsniku, Pušavniku in morda še kje.

Štihovi so sejali in predli lan še pred 40 leti. Še danes pa hranijo orodje, kot je "rifel" za čiščenje glavine, "kamp" za ravnanje prediva, "trlica", "motovilo", kolovrat.

Z veseljem Štihova mama pokaže tudi preko 45 let star, neoprani laneni prt, laneno nit, predivo in košaro, v kateri je vse to shranjeno. Članice krožka smo obiskale tudi domačijo v Adle-

šičih v Beli krajini, kjer še danes sejejo lan, ga predelajo in stekajo v platno. Videli smo njivo cvetočega lanu, iz katerega bo ob koncu leta in preko zime nastalo iz marljivih rok tkalke preko 100 metrov domačega platna. Razstava ročnih del s številnimi priznanji pa nas je presenetila in prepričala, da je na tej domačiji omenjena obrt že tradicija. ▲

VIHARNIK

Izdaja:
Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec,
2380 Slovenj Gradec, Vorančev trg 1
Telefon: 0602/ 43-332
E-mail: gozd.slg@gg-sg.si
Direktor: Hubert Dolinšek
Uredniški odbor:

Ida Robnik in Gorazd Mlinšek
Glavna urednica: Ida Robnik
Oblikovalska realizacija:
Umetniška delavnica IDEA, Maribor
Likovna urednica in grafično oblikovanje: Marlena Humeč
Tehnični urednik: Alfi Hutter
Priprava za tisk in fotoliti:
Grafična forma Hutter, Maribor
Tisk: Odtis, Ravne
Naklada: 1750

Vse pravice pridržane, © Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec 1999.
Na podlagi mnenja Ministrstva za informiranje z dne 30.1.1992 je VIHARNIK proizvod informativnega značaja iz 13. točke tarifne številke 3, za kar se plačuje 5% davek od prometa proizvodov.

Avtorji fotografij na naslovnici:
Franc Jurač, Gorazd Mlinšek in arhiv

"rifel", "kamp", "trlica", kolovrat, predivo

Štihov oče tre lan.

▲ ▼ Foto Mara Kočnik

BELUŠ ALI ŠPARGELJ - TEHNOLOGIJA PRIDELOVANJA

MILENA CIGLER GREGORIN, inž.agr.

Nadaljevanje iz Viharnika št. 8/99

Prvi so beluše ali šparglje gojili Rimljani, vendar se tehnologija do danes ni bistveno spremenila, prilagodila se je le zahtevam po večji intenzivnosti pridelave, povezani s sodobnimi agrotehničnimi ukrepi.

Za gojenje belušev potrebujemo obilico časa in potrpljenja. Je trajnica, ki na istem prostoru lahko vzdrži tudi do dvajset let in ob dobri oskrbi daje tudi zadovoljive pridelke.

Gojimo ga zaradi poganjkov, ki so lahko etiolirani - blede rumeni, če se razvijejo v tleh, pod površino, ali zeleni, če se razvijejo nad površino.

Rastlino lahko vzgajamo iz semena, vendar dajo prvi pravi pridelek šele triletna rastlina, zato je

primerneje, da jih gojimo iz enoletnih sadik.

Sadiko sadimo aprila, v vlažna tla. (Sadiko lahko naročite v semenarni Maribor). Sadimo 1,2 m narazen v vrste, ki so globoke 0,25 m in široke 0,40 m. Gnojimo z 10 dag NPK na m² ali ustrezno količino organskih gnojil, če smo pristaši biovrtarjenja.

Razdalja med posameznimi rastlinami je 0,5 m. Nasad moramo redno ročno pletiti. Jeseni, ko listje porumeni, ga porežemo in rastline zasujemo.

Rastlina pozimi miruje in v tem času prenese tudi zelo nizke temperature.

Tudi v naslednjem letu dodamo 10 dag NPK ali ustrezno količino mineralnih gnojil na 1 m². Poleti plevemo, jeseni porežemo, doda-

jamo preperel hlevski gnoj in osujemo ter jih tako pripravimo na novo mirovanje. Pridelek pobiramo šele tretjo pomlad.

Dobro oskrbovane rastline bistveno bolj obrodijo. Zato že pri sajenju v skopane jarke položimo preperel hlevski gnoj, nanj zemljo, nato sadimo in zasujemo. Pridelek lahko "prodamo" dvakrat v tem smislu, da nadzemno zelene delno razredčimo in ponudimo bližnji cvetličarni kot zelo cenjeno zelenje za šopke, če nas to veseli. Tretje leto konec aprila pričnemo pobirati pridelek. (To delo si lahko v praksi ogledamo v Medlogu na nasadu šparglja v okviru praktičnega dela pouka srednje vrtarske šole Celje). Poganjki so v tem času dolgi 12 do 15 cm. Pobiranje prvo leto traja šest tednov, pri starejših nasadih pa tudi

osem tednov. Ker rastejo 10 cm pod zemljo, jih pobiramo s posebnim nožem - dletom.

Če poganjke pobiramo sproti, rastlina poganja nove in temu primerno je pridelek večji, obilnejši. Ko junija pobereemo zadnje poganjke, dobro oskrbimo zeleno rastlino, kajti le tako bo pridelek belušev naslednje leto zadovoljiv.

Dobro razvita rastlina ima 10 do 15 poganjkov. Poznamo sorte s po 30 poganjki. Beluši so dvodomne rastline, to pomeni, da obstajajo rastline, ki imajo samo moške cvetove. Te imajo več tanjših poganjkov. Rastline s samo ženskimi cvetovi pa imajo več debelejših poganjkov. ▲

Vir: revija Moj mali svet

MLADI IN ŠPORT

AMALIJA CEKLIN, dipl.inž.agronomije

V zgornji Mežiški dolini tudi letošnje poletje ni minilo brez športnih aktivnosti. Tako je Društvo podeželske mladine Mežiške doline v okviru programa dela za leto 1999 pripravilo športno srečanje podeželske mladine za Koroško regijo.

Tekmovanje v odbojki je potekalo na novem odbojarskem igrišču na kmetiji Podkrižnik v Javorju. Poleg treh domačih ekip iz Javorja, se je, kot vsa leta doslej, turnirja udeležila tudi ekipa iz Stražišča nad Ravnanmi. Pričakovali smo seveda večjo konkurenco in udeležbo ekip iz Dravske ter Mislinjske doline. Kljub njihovi odsotnosti smo tekmovalje uspešno zaključili. Pokal je osvojila ekipa s Stražišča in tako si je pridobila možnost nastopa na 1. državnem odbojarskem turnirju podeželske mladine.

Organizator je poskrbel za jedajočo ter pijačo in v športnem vzdušju je dan kar prehitro minil. Prišlo je tudi nekaj domačih navijačev in s tem popestrilo srečanje. Celo lep sončen dan je bil, kajti dosedanja srečanja nam je velikokrat pokvarilo neugodno vreme. Po podelitvi pokalov in priznanj se je družabni večer

Mladi udeleženci odbojarskega turnirja pri Podkrižniku v Javorju.

Foto Amalija Ceklin

nadaljeval s plesom, petjem ter dobro voljo pozno v noč. Skratka, prireditelj je uspel, kar pa pomeni, da bo društvo s podobnimi aktivnostmi nadaljevalo tudi v prihodnje.

Kot mentorica društva se bi za uspešno srečanje zahvalila seveda vsem tekmovalkam in tekmovalcem, predsedniku društva in njegovim ožjim sodelavcem, kot tudi sodniku Stanku Krautber-

gerju, ki je vse tekme korektno sodil.

Posebna zahvala pa gre domačim s kmetije Podkrižnik za pogostitev ter skrb za dobro voljo vseh prisotnih. ▲

PRAZNOVALI MLADI ZADRUŽNIKI IZ ŠALEŠKE DOLINE

MIHAELA KOTNIK

Aktiv mladih zadrušnikov Šaleške doline iz vseh treh občin: Velenja, Šoštanja in Šmartnega ob Paki, je v nedeljo, 1. avgusta 1999 popoldne priredil 25. tradicionalne kmečke igre pri gasilskem domu v Gaberkah.

Ta dan jim je bilo vreme naklonjeno, kmetje so si "vzeli čas" in se izkazali kot dobri tekmovalci, dobre kmečke gospodinje pa so razstavile dobrote, ki so jih spekle v kmečkih pečeh doma. Seveda so jih sladkosnedni obiskovalci potem lahko kupili. Mize so se kar šibale pod različnimi dobrotami kot so: potice, kruh, krofi, drobno pecivo (piškoti), zavitki, flancati itd.

Moški so tekmovali v košnji, "pajsanju" hloda, teku na smučeh, nošenju vode po "klocih" v posodo, ženske v grabljenju trave v kupe, novost pa je bila prašičja ruleta. To je igra, pri kateri so v ogrado z 71 parcelami spustili pujska in čakali, da se bo iztrebil. Ljudje so kupili srečke s številkami parcel. Pujsek se je iztrebil na parceli št. 1 in obiskovalec s srečko št. 1 ga je dobil. Skupaj so zmagali tekmovalci iz

Hoja po "klocih" z nošenjem vode v rezervar posode.

Foto Mihaela Kotnik

Šentilja, drugi so bili Gaberčani, tretji pa tekmovalci iz Škal - Cirkovc.

Za razvedrilo je poskrbel ansambel Lipovšek z gostom Marjanom Smodetom. Vzdušje

na prireditvi je bilo prešerno, saj so se obiskovalci vrteli ob poskočnih ritmičih glasbe pozno v noč. Seveda ni manjkalo dobre hrane in pijače. Predsednica mladih zadrušnikov Šaleške doline Alenka Plaznik je

označila praznik kot srečanje mladih, ki se znajo zabavati še na drugačen sproščen način. Skratka, bilo je lepo in prijazno druženje, ki bo ostalo v spominu do prihodnjega leta, ko se zopet snidejo in poveselejo. ▲

ZDRAVSTVO

GRIPI SE LAHKO OGNEMO

ZAVOD ZA ZDRAVSTVENO VARSTVO RAVNE

O boleznih

Gripa je akutna virusna bolezen dihal, ki se prenaša s kužnimi kapljicami po zraku, zlasti v zaprtih prostorih. Čas od okužbe do pojavnosti bolezni je kratek, 24 do 72 ur. Značilno zanjo je, da se znaki bolezni hitro pojavijo (povečana telesna temperatura, glavobol, bolečine v mišicah ...), od drugih prehladnih obolenj pa se razlikuje po dolžini bolezni (traja lahko 7 dni) in po pogostem pojavu zapletov.

Ob pojavu gripe se naše bolnišnice običajno napolnijo, poveča se umrljivost zaradi gripe same in zaradi njenih komplikacij. Še posebej so ogroženi bolniki s srčno - žilnimi obolenji in drugi-

mi kroničnimi obolenji, bolj ogroženi pa so tudi starejši ljudje, stari nad 65 let.

Razširjenost bolezni

Gripa je zastrašujoča zaradi hitrega širjenja, velike zboleznosti in resnih zapletov. Epidemije te bolezni omenjajo že 400 let pred našim štetjem, prvič pa je bila dobro opisana že leta 1580. V zadnjem stoletju so na območju Slovenije (in v svetu) razsajale kar štiri pandemije, okužena pa je bila kar polovica svetovnega prebivalstva. Zadnja epidemija v Sloveniji je bila v zimi 1997, zbolelo pa je okrog 60.000 ljudi. Poznani so kar trije virusi, ki lahko povzročajo gripo (A, B in C). Med njimi je najnevarnejši tip A. Zal, pa se v nepričakovanih

časovnih presledkih pojavljajo povsem novi podtipi, ki povzročajo pravo zmedo v naših prizadevanjih za omejitev nadležne bolezni.

Kako se gripe obvarujemo?

Najbolj učinkovito se pred gripo zavarujemo s pravočasnim cepljenjem.

Cepivo vsebuje vse tri tipe virusov. Le - ti so oslabljeni tako, da boleznih ne morejo povzročiti, tvorijo pa odpornost, ki nas zelo dobro obvaruje bolezni. Cepivo je prečiščeno in običajno ne povzroča nobenih stranskih reakcij.

Cepiti bomo pričeli v mesecu oktobru v ambulanti Zavoda za zdravstveno

varstvo na Ravnah in v vseh splošnih ambulantah zdravstvenih domov.

Cepljenje priporočamo vsakomur, še posebej pa kroničnim bolnikom in njihovim družinskim članom, vsem starejšim osebam, nosečnicam proti koncu nosečnosti, doječim materam in otrokom, zlasti šolarjem, priporočamo pa ga tudi delavcem, ki so poklicno izpostavljeni okužbi.

Sicer pa se gripe in drugih prehladnih bolezni ubranimo, če za svoje zdravje skrbimo vse leto (skrb za dobro telesno kondicijo, uživanje mešane prehrane z veliko sadja in zelenjave in veliko gibanja na svežem zraku). ▲

ZDRAVILA IZ NARAVE : TRPOTEC - SULIČASTI IN VELIKI

MILENA CIGLER GREGORIN, inž.agr.

Septembra je še čas za nabiranje obeh vrst trpotcev. Slava trpotca se iz preteklosti ni nič zmanjšala, celo porasla je, odkar je pater Ašič "odkril" in dal na svetlo znameniti čaj imenovan "krtek". Iz črk besede krt razberemo, da čaj sestavlja: kopriva, rman in trpotec. Rastlina že od pamtiveka prevladuje ob poteh in raste kot človekov blagoslov.

Botanični opis:

Ozkolistni trpotec je do 30 cm visoko, neolistano cvetno steblo, ki poganja iz talne listne rožice, ki je iz suličastih listov. Od maja do septembra se na cvetnem steblo razvijajo drobceni rumenkasto beli cvetovi v socvetju, podobnem klasu. Za zdravilne namene nabiramo liste.

V ozkolistnem trpotcu so čreslovine, sluzi, barvilo ksantofil, glikozidi, encimi, kremenčeva kislina, rudninske snovi in vitamin c.

Že od nekdaj je ozkolistni trpotec znan kot zdravilo proti vnetjem

Foto Franc Jurač

dihalnih poti. Zaradi tega je trpotec sestavina skoraj vseh že pripravljenih čajev proti kašlju, poleg tega pa trpotec priporočajo tudi pri želodčnih in črevesnih težavah, pri boleznih ledvic in mehurja, pa tudi za čiščenje krvi. Pomaga tudi pri pljučni in bronhijalni astmi. V tem primeru priporočajo čaj iz

enakih delov timijana in trpotca, tudi za trdovratno obolenje jeter in mehurja.

Sirup iz suličastega trpotca temeljito očisti kri vsake navlake. Najbolje je narediti trpotčevo kuro tako, da vsak dan pred jedjo zaužijemo veliko (otroci malo) žlico tega sirupa. V kmečkih krajih je znano, da

trpotec čisti rane in to predvsem širokolistni - veliki trpotec (plantago major). Ko se je neki kmet na polju poškodoval, je na moje presenečenje vzel trpotčev list, ga zmečkal in položil na rano. Kljub temu, da list ni bil opran, se rana ni vnela. Če zmečkamo sveže liste in jih položimo na poškodovano mesto, pomagajo pri odrgninah, vrezninah, osjnih pikih, celo pri ugrizu steklih psov, strupenih živali in kač, pri slednjih le kot pomoč v sili, na poti k zdravniku ali v bolnico.

Trpotčevi listi, položeni v čevlje, nas rešijo žuljev, ki smo jih dobili pri hoji, zmečkani listi, pomešani z malo soli, obešeni okrog vratu, pa pozdravijo golšo.

Naj dodam, da trpotčev sirup že kar dolgo lahko kupujemo v lekarni. Ko nabirate rastlino, pa lahko uporabite poleg listov še steblo, cvetove in semena (Marija Treben). Semena preprečujejo tvorbo kamnov, če jih dnevno zaužijemo 8 g. ▲

Viri navedeni v uvodnem članku.

ZOONOZE, KI JIH POVZROČAJO ZAJEDALCI TOXOCARA CANIS

IVAN GAMS, dr.vet.med.

UVOD

Toxocara canis je pasja glista, ki parazitira v tankem črevesu psa. Zelo je pogosta pri psičkih v prvih treh mesecih njihovega življenja. Pri človeku, ki je atipičen gostitelj, ličinke samo migrirajo in spolno ne dozori. Podobno ličinke migrirajo tudi pri mačji glistici - toxocari cati.

RAZVOJNI KROG ZAJEDALČA, VIR INVAZIJE IN NAČIN PRENAŠANJA

Pasja glista je sorazmerno velik nematod, meri okrog 10 cm in celo več. Ležejo jajčeca, v katerih se v naravi razvijejo ličinke. Ko takšna jajčeca pridejo v prebavila mladega psa, se ličinke sprosti in potuje preko jeter v pljuča in od tod preko sapnika v tanko črevo, kjer spolno dozori. Pri starejših pseh pa sledi migracija do pljuč, kot pri mladih pseh, vendar večina teh ličink ne gre v tanko črevo, temveč se s krvnim obtokom zanesejo v

razna tkiva in organe. Te ličinke v teh organih ostanejo žive več let in so še posebej pomembne pri brejih psihah, saj se z njimi že v materi okužijo še nerojeni psički. Prva jajčeca se pojavijo v iztrebkih mladičev že 21. dan po rojstvu (zelo važen podatek, saj se otroci najraje igrajo z mladički). Če invazijska jajčeca pasje ali mačje gliste pridejo v usta oziroma prebavila človeka, sproščene ličinke potujejo (migrirajo) po različnih organih, kar imenujemo somatska migracija, ličinke pa visceralne larve migrans.

Praktično vsi pasji mladiči do starosti treh mesecev so okuženi s tem zajedalcem, kar govori zato, da se okužijo že v materi (intrauterino). Kasneje se psi okužijo z lastnimi ali tujimi pasji iztrebki. Pri človeku pride do invazije samo preko ust (peroralno), visceralna migracija ličink pa je razširjena predvsem pri otrocih, ki so v stiku s hišnimi

ljublenci ali pa se igrajo na površinah, ki jih obiskujejo psi in se tam iztrebljajo (parki, peskovniki,...).

PATOGENEZA

Pri pseh se zaradi migracije ličink skozi pljuča lahko pokažejo znaki pljučnice, zaradi odraslih zajedalcev v črevesju pa lahko pride do driske. Zmerna invazija pa pri pseh ne povzroča nobenih vidnih bolezenskih znamenj, zato vedno opozarjamo otroke na umivanje rok po božanju psov ali celo prijemanju pasjih iztrebkov. Bolezen larve migrans, kot jo pri človeku imenujemo, je odvisna od intenzivnosti invazije in lokalizacije ličink. Praviloma gre za revmi podobne bolezni, splošno slabost ... Predvsem pride do povečanja jeter, eozinofilije (spremenjena krvna slika), do pojave specifičnih protiteles v krvnem serumu. Ličinke lahko pridejo s krvnim obtokom tudi v

očesno zrklo in povzročajo glavobole, epileptičnim napadom podobne napade in težave z vidom.

ZATIRANJE IN PREPREČEVANJE

Pri psih je treba zdraviti mladiče iz celega legla v starosti dveh tednov, nato pa še dvakrat v presledku dveh do treh tednov. Vsaj enkrat letno je koristno zdraviti tudi odrasle pse, še posebej psice.

Človek se lahko zaščiti z rednim zdravljenjem svojega psa, z neškodljivim odstranjevanjem pasjih iztrebkov iz bivalnega okolja in iz vrtov. Zaželjena je tudi prepoved dostopa psov do javnih parkov in otroških igrišč ali peskovnikov ter neškodljivo odstranjevanje iztrebkov na mestih, kjer se igrajo otroci. Osebna higiena, zlasti pa omejeni stiki s hišnimi ljublenci bistveno pripomorejo k zaščiti pred invazijo. ▲

MARIJA GOSTENČNIK

Podmladek folklorne skupine "Rej" iz osnovne šole Šmartno pri Slovenj Gradcu je prejel ZLATO PRIZNANJE na III. državni reviji ljudskih pesmi, plesov in običajev PIKA POKA '99 v Rogaški Slatini, dne 7. maja 1999

Priznamo, da smo zadovoljni in tudi ponosni, da vam lahko sporočimo to veselo novico. Prepričani smo, da ste držali pesti za nas, ker nam je uspelo prikazati plese, pesmi in običaje naše Mislinjske doline tako verodostojno, da smo navdušili ne le gledalce, ampak tudi strokovno komisijo, ki nam je s svojim objektivnim ocenjevanjem dodelila prostor na najvišji stopnički. Hvala vam! Hvala pa tudi ocenjevalcem, ki so izbirali res nepristransko.

Osebo nas niso poznali. Spoznali so nas le preko fotografije in opisa naših plesov ob prijavi, pa seveda tudi likovnega izdelka naše Aleksandre Vranjek, ki je bil izmed prispelih izbran in objavljen v izdanem biltenu.

Ce utegnete, si vzemite par minutk časa in prisluhnite, kaj vse smo doživeli tega dne... tudi kruta resničnost ostane v spominu kot - humor!

Torej - 7. maja letos ob 7. uri smo zasedli vedno čiste sedeže Pilotovega avtobusa, ki nas je že dobre četrte ure prej čakal na parkirnem prostoru ob šoli. Najbolj pridni so v bokse zložili našo "kramo" (oprostite izrazu): pet težkih kovčkov z zlikanimi in skrbno zloženimi oblekami, kovček s harmoniko in dve večji namenski vreči s potrebnimi rekviziti. Povedati moramo tudi, da je naša skrbna kuharica Irena poskrbela tudi za dobro in obilno popotnico, saj Rogaška Slatina ni kar za prvim ovinkom. Na avtobusu smo bili ves čas židane volje, posebno še, ko smo nahranili želodčke, ki so zjutraj odklanjali vsako hrano.

Po dobrih dveh urah vožnje smo prispeli na cilj - zagledali smo veliko tablo z napisom PIKA POKA '99, ki nas je s puščico usmerila proti parkirišču. A na križišču je bila zopet podobna tabla, le malo manjša, pa še ena - zopet manjša in tako naprej, dokler smo napis komaj še prebrali. Eden se je spomnil in dejal, da ga te table spominjajo na

Otroška folklorna skupina osnovne šole Šmartno.

pravljico Trije medvedi... Ko se je avtobus končno ustavil, smo se spogledali... Le kje je Kristalna dvorana, do koder bomo morali tvoriti svojo prtljago. Ko bi imeli vsaj tak voziček, kot ga imajo v trgovinah za prevoz vreč! Pa smo tudi to z menjavanjem uredili in po kakem kilometru poti zagledali staro čudovito zgradbo, ki je vzbujala spoštovanje tudi pri drugih, ki so si jo ogledovali kot mi.

V določenem delu zdraviliškega hotela smo dobili prostor za preoblečenje in v dvajsetih minutah smo bili v "takmašnih oblekah", kakršne so nosili naši prastarši. Vsi smo kazali dobro voljo, le naš vedno nasmejan godec se je držal nekam kisl.

"Je kaj narobe?" Pogled obrne v tla.

"Si kaj pozabil?"

"Ja, hlače!"

"Ja, gromska strela, v spodnjicah pa res ne moreš na oder in še s harmoniko!"

Pregovor, da sila kola lomi, res drži.

Z nasveti in skupnimi močmi smo našemu Matjažu pričarali hlače, ki so od daleč izgledale, kot bi bile zares reševinaste. Vsi smo si globoko oddahnili.

Pohiteli smo v dvorano, da smo dobili sedeže, kajti na programu

"Z zvonovi bom pa vrage strašil..." "... Miha pa svinjo jaha..."

smo bili štirinajsti.

Ob vstopu v to sanjsko dvorano s prečudovitimi lestenci in freskami smo v hipu pozabili na vse nezgode... Kmalu so nas očarali mali ljubljanski "Belokranjci", očarala nas je glasba in plesi vedno novih skupin. Ogromno folklornega bogastva ima naša domovina in mnogo prizadevnih mentorjev, ki znajo to lepoto posredovati mladim. Tako se ohranja naša pretekla kultura in identiteta naroda.

Ko smo prišli na vrsto, nismo imeli časa za tremo. Tudi v nas je tlela želja, da pokažemo, kaj znamo; kako so nekoč pod Pohorjem plesali ples sv. Peter in kako je le-ta zvonil, da je vrage strašil... pa domačo Šuštarstvo in ples grabljic Polž. Fantovski običaji so kot v Mariboru tudi tukaj izzbili odobravanje, pa seveda obilo smeha, ki je Miha zajahal svinjo in si nato dal duška z zbijanjem valeka.

Ob koncu spleta smo ob prejemu spominskega kristalnega kozarca prejeli še zahvalo za prijetno počivitev programa. Tako smo oder zapustili s kar prijetnim občutkom...

Sledila je še malica v restavraciji hotela, pa zopet tvorjenje rekvizitov in kovčkov do avtobusa. Nato pa – bazen – čudovit ambient, čist, prostoren, nič gostov, dve uri in pol uživanja! Pa saj smo si ga tudi zaslužili!

A živemu človeku se vse prigodi – tudi to, da v naglici pozabiš kopalke! Ne le eden, kar več jih je bilo! A v Adamovem in Evinem kostumu se niso hoteli namakati, pa so si zaželeli ogledati Rogaško Slatino.

Odkrili so igrišče za golf in se dali časa ustaviti ob konjih, ki so se pasli v ogradi pri šoli jahanja. Privoščili so si tudi sladoled in z njim ohladili jezico.

Ob 16. uri smo se dobili pri avtobusu in kmalu krenili proti domu. Mislimo, da je bil šofer gospod Pilot nazaj grede z nami potniki zadovoljen. Utrujeni in spočiti obenem, polni vtisov, smo občemeli na sedežih in marsikdo je sladko zadremuckal. Pilot pa nas je s svojim cestnim letalom varno peljal proti domu... Odložil nas je na najbližjih šolskih AP, za kar smo mu bili vsaj tisti večer iz srca hvaležni. Pa še starše je poklical, da so nas pravočasno pričakali...

Naslednji dan pa zopet pouk in čakanje, da izvem, če nismo pristali na "repu".

V sredo, 26. maja, smo dobili pismo in v njem priznanje, ki nam pomeni plačilo za trud in je vzpodbuda za nove uspehe. ▲

PRI KRNSKIH JEZERIH

MILENA CIGLER GREGORIN

Če želiš v začetku septembra ujeti še malo poletja, če te mika, da bi se povzpел na kakšen vrh in če si obenem ljubitelj zgodovine, potem ti ni treba premišljevat, kam boš zavil ali zavila: na Krnsko bovško območje.

Skoraj nujno je, ko se odpraviš s hčerko od doma, da prši dež in temni oblaki zoprn legajo na tvojo dušo. Po možnosti še sosedo zmajujejo z glavo, češ, v kakšno pustolovščino se podajata. Ti pa vztrajno in poniglavo pritiskaš na plin oziroma pedalo in v glavi imaš izdelan načrt, ki povzroči, da se jasni v tvoji glavi in ti gre na smeh ob čudenju sosedov. Vmes še pobereš sestrično in njenega sina, tam, v domžalski okolici, kjer ravno tako dežuje, mi pa gremo veselo naprej.

V prvem stiku z gorenjsko - škofjeloškimi poljem nas pozdravijo čaplje. Na zgodnje jesenskih poljih je megla, ki pritiska s severa.

Moja sestrična se je rodila z avtokarto v roki in z njo je zrasla, saj jo lahko bere tudi v temi in tako se družno, mi štirje in avtokarta, približujemo "Baški grapi". "Vožnja na lastno odgovornost - cesta v gradnji" nas pozdravi tabla na cesti. Ali piše v avtokarti, da bomo kljub temu "preplezali" ovire, ne vem, vem pa, da je omenjena zlahtnica dolgo buljila v ta, že do kraja zdelan zemljevid še iz jugoslovanskih časov, potem pa rekla: "pelji!"

Tako se prebijamo po popeskani cesti in niti približno ne vemo, kaj še pomeni oznaka "cesta v gradnji" ali tudi kakšne druge ovire ali kupe na cesti. Potem pobaramo enega domačina s košarico gob v roki in ta nas pomiri, da spet lažje zadihamo in se podamo naprej. "Zmeraj naprej in zmeraj veselo!" je naše geslo. Spusti po serpentinasti cesti nam že dajo slutiti bližino morja in primorskega "lufta". Tudi rastje postaja mediteransko in v Kobaridu se cela ulica postavlja z oleandri pri hišnih vratih.

Naša pustolovščina se nadaljuje, ko nihče v Kobaridu nima pojma, ali je bolje iti z Drežnice ali iz Lepene na jezera. "Ne vem, nisem od tu", so bili odgovori. Seveda, zakaj imamo pa avtokarto? Ne vem, ali je Aleksandra (sestrična) na karti videla most v Lepeno, ki naj bi bil podrt ob

potresu. Vsi v Kobaridu so samo debelo zijali, ko jih je spraševala, če je most še vedno podrt, mi trije pa smo se muzali zadaj in komaj zadrževali smeh.

Potem se v Lepeni "bašemo" s hrano, da bi bilo čim manj treba nositi. Mladina jo ucvre naprej kljub še vedno težkim nahrbtnikom, midve pa lepo počasi po serpentinasti poti, kot bi imeli v načrtu priti na jezera do večera. Da bosta mlada dva že nazaj, ko bova prisopihali do koč, se seveda ni moglo uresničiti, ker se je nad Krnom zbralo kar precej sivih oblakov in v takem nobeden ne bi rinil v goro. Naše popoldansko potepanje ob jezeru pa se je spremenilo v iskanje prenočišča "pod smreko" v spalni vreči in brskanje za ostalinami preteklosti (soška fronta) in prve svetovne vojne in med drugim je sestrična Aleksandra, ki "zavoha" vse zanimive stvari nabrala kakšne tri kile bodeče žice, ki so jo (kot je povedal upravnik koč pri jezerih) vojaki vkopali ob strelskih jarkih ali skalah, da sovražnik ni mogel prodirati naprej. Njen sin, ki je športnik je ročno nekajkrat "napadel" eno skalo, z nasveti pa smo prispevale me tri, potem smo odkrili še en bunker in prelep, velik šop planik. Čudovite lepote so rasle same na skali in Klemen jih je posikal iz vseh strani, pa še z ozadjem nas treh žensk. Ta naravni čudež nas je navdal s takim veseljem, da smo potem še dolgo razglabljali in upali, da drugi niso tako radovedni kot mi in da bodo še dolgo krasile naravo in

razveseljevale ljubitelje na tistem mestu, ki je seveda skrivnost.

Kako smo v resnici spali, ne smem povedati, ker pod smreko bi nas pač "opralo" do kosti, tako pa smo se raje odpovedali pustolovščini, kot pa tvegali pljučnico tako daleč od doma. Vseeno je naslednje jutro spet posijalo sonce. To je bil znak, da gremo na Krn. Aleksandri se je kar vrtele v glavi, ko je videla, kako visoka gora nas čaka, zato se je za hip skrila za karto in potem izjavila: "Čakam vas pri "krnskkih škrbinah"! Mi smo se potem ubadali z uganko, katere "škrbine" so prave. Dvigali smo se po nezahtevni poti, vedno više in više. Jaz bi najraje sedla dol, pa sem zaradi "vzgleda" nekako rinila više in više, na vrhu pa sem bila poplačana stoterno za svoj trud s prelepim razgledom: ob italijanski meji se vidi Rombon in druge gore, v nadaljevanju Kanin, Triglavsko pogorje, na drugi strani Mangart. Ko pa smo z vrha zrla prezeleno Sočo, sta nad krnsko vasjo zaprhutala dva planinska orla. Videla sem ta prizor prvič v življenju v naravnem okolju in me je očaral; še bolj pa me je očaralo to, ko je v petih minutah narava spremenila sceno in je morje megle zakrilo vse, tudi v soncu svetleče se strehe kontejnerjev v krnski vasi. Slišali smo še edino godbo na pihala, ko je v tej vasi bila ravno proslava ob obletnici bitk Gradnikove in Gregorčičeve brigade. O tem pa priča tudi spominska plošča tik pod vrhom Krna. ▲

V okviru turističnega tedna, ki je bil v Dravogradu, so s prireditvijo **OD SETVE DO PEKE KRUHA** sodelovali tudi kmetje in kmetice iz vseh krajev občine Dravograd. Tako so v povorki prikazali setev žit, žetev, mlattev, mletje žita in pečenje kruha. Prireditve pa so popestrili še s prikazom nekaterih starih običajev, ki so danes na kmetijah že povsem izumrli ali pa so šli v pozabo. ▲

OD SETVE DO PEKE KRUHA

FRANC JURAČ

Setev žit

Foto Franc Jurač

Žetev

TRETJA SLOVENSKA LOVSKA MAŠA LD PODGORJE

MIHAELA KOTNIK

Darovanje sv. maše in Štajerski rogisti. Foto Mihaela Kotnik

Pri lovski koči na Čerčejevem vrhu je bila v soboto, 31. julija ob 15. uri 3. Slovenska lovska maša, spomin na sv. Huberta, zavetnika lovcev in gozdarjev.

Najprej je navzoče nagovoril predsednik LD Podgorje Sandi Štumpfl. Nato se je začela sveta maša. Vodil jo je gospod župnik Leopold Korat in dekan starotrške dekanije Tine Tajnik, navzoč pa je bil tudi duhovnik Peter Leskoyar iz Slovenj Gradca.

Pri sv. maši so sodelovali Štajerski rogisti in lovski oktet iz Podgorja. Po končani sv. maši je bilo družabno srečanje ljubiteljev narave in domačih viž z ansamblom "HIT 5". Da udeleženci niso bili žejni ali lačni, je poskrbelo gostišče Cehner. Tudi za bogat srečolov so poskrbeli prireditelji.

Bilo je lepo doživeti med prijatelji, lovci, kmeti. Ljubitelji narave, nasvidenje prihodnje leto pri lovski koči na Čerčejevem vrhu pod Uršljo goro. ▲

ZM d.d.

**ZAVAROVALNICA
MARIBOR**

ZAVAROVALNICA MARIBOR d.d.
Podružnica SLOVENJ GRADEC

tel.: 41-591, 41-881, 41-882, fax: 41-814

UGODNO

• **KASKO ZAVAROVANJA
AVTOMOBILOV**

BREZ

DOPLAČILA ZA KRAJO

• **PREMOŽENJSKA ZAVAROVANJA
VSEH VRST**

• **NAJUGODNEJŠA ŽIVLJENSKA
ZAVAROVANJA**

ZLATA NALOŽBA

Tako kot se otroci vsako leto veselijo počitnic, tako se potem zopet veselijo novega šolskega leta ter ponovnega srečanja s svojimi vrstniki. To je še izrazitejše v sedanjih časih, ko jim ni treba več daleč peščit do šole in poleg učenja opravljati še pred in po pouku drugih obveznosti, kot je bilo to nekoč. Ni še daleč čas, ko so morali nekateri otroci v poletnem času pred poukom napasti živino. Paša živine nas je čakala tudi popoldne pa še druga lažja kmečka opravila, ki jih je bilo še posebno dosti v jesenskem času. Domače naloge smo lahko delali šele pozno zvečer ob petrolejskih brlivkah.

V zadnjih letih so brlivke povsod zamenjale električne žice in žarnice ter prevzele tudi pašo živine, mnoga druga težka dela pa opravljajo stroji in drugi pripomočki. Pozimi seveda nismo pasli, otepali pa smo se z visokim snegom ter slabo obutvijo in prenekateri tudi s slabo obleko.

Ceste so zblížale mesta in hribovske zaselke, s tem pa omogočile prešolanje otrok iz odročnih krajev v dolino in tako so predlani začeli z novim šolskim letom tudi iz oddaljenega Kozjega vrha prevažati otroke v matično šolo v Dravograd. Službo prevoznika je prevzel mladi šofer Janko Božič iz Vrat, ki dvakrat dnevno prepelje po dve skupini otrok iz Zgornjih Vrat ter Kozjega vrha v matično šolo po ovinkastih makadamskih cestah. Pozimi je marsikdaj vožnja precej težavna, ko v zgodnjih jutranjih urah zapade precej snega in ga ne uspejo mpravočasno splužiti. Pa vendar, kot mnogo drugih šolskih šoferjev, se tudi Janko sleherni jutro, kadar je pouk, pogumno poda po šolarje visoko pod vrh Košenjaka, kjer ga čakajo Simona Pušna, Janez ter Branjelovi: Mirjana, Danijela in Leon. Spotoma se jim pridruži še več drugih. In popoldne jih čaka ista, mnogo lažja pot domov, kot je bila naša v preteklih časih.

Pa vsem srečno vožnjo in uspehe pri učenju želi. ▲

ŠOLA NEKOČ IN DANES

LUDVIK MORI

Pred Branjelovo hišo stoji kombi in šofer Janko s šolarji.

Foto Ludvik Mori

OB PRAZNIKU OBČINE MISLINJA

JOŽE KRAJNC

Foto Jože Krajnc

V mesecu juniju je praznovala občina Mislinja. Ob tej priložnosti so na prireditvah sodelovali tudi upokojenci, ki so pod vodstvom turističnega društva prikazali dela in opravila na kmetih in delavskih naseljih, ki jih danes ni več. Med drugim so podkovali celo vole, največ pozornosti pa so zbudili mlatiči iz Završ nad Mislinjo z mlačvo na cepce v šest, čeprav so mlatili prazno slamo, ker žito tedaj še ni bilo zrelo. ▲

TREBLJENJE BUČ

LUDVIK MORI

Pri Hobermanu na Gortini trebijo buče.

Foto Ludvik Mori

Kljub temu, da je v trgovinah pestra izbira raznih olj, nekateri iz ekoloških in gospodarskih potreb radi posejejo buče. So zelo zahtevna rastlina, saj jih je treba ročno opleti. Vsako leto jih precej posejajo pri Hobermanu na Gortini. ▲

V DOLINI BISTRICE LE ŠE EDEN, LIPNIKOV MLIN

LUDVIK MORI

Bistrica izvira visoko pod Golico in so jo Avstrijci zajezili z visokim zidom. Ob tej Bistrici in njenih pritokih je pred drugo svetovno vojno obratovalo na desetine mlinov in tudi precej žag. Pri Hubnerju na Spodnji Muti pa je Bistrica poganjala še kovaška kladiva. Mlini so delali morda še desetletje in nekaj več po vojni, potem pa so začeli eden za drugim naglo propadati. Vodni pogon je zamenjala elektrika in kmetje, ki so še potrebovali mline, so naprave in ogrodja mlina premestili v bližino svojih domov v primerne manjše zgradbe. Prej je bila večina mlinov v težko dostopnih grabnih in zrnje je bilo treba nostiti v mlin na plečih, prav tako pa potem moko domov.

Da pa niso izginili vsi mlini na vodni pogon ob Bistrici in njenih pritokih tu ob meji občine Muta, se lahko zahvalimo Lipnikom, ki svojega mlina niso prepustili zobu časa, ampak so ga vztrajno obnavljali na mestu, kjer so ga zgradili njihovi dedje, čeprav je kar precej oddaljen od domačije. V posameznih letnih obdobjih je ta mlin obratoval noč in dan, saj so v njem mleli zrnje tudi bližnji sosede. Oče Lipnik je

Lipnikovi z desne: Jaka, Dominik, Elizabeta, Lotka.

Foto Ludvik Mori

bil "cimperman" in mojster raznovrstnih del, bil pa je tudi godec. Sam ni imel dosti časa za mletje, zato je že zgodaj naučil mlinarjenja svojo hčerko Elizabeto, ki je za lastne potrebe mlinarila kar dolga leta ob uspešnem kmetovanju na strmi Lipnikovi domačiji. Pred desetimi leti se je k Lipniku priženil mlad gospodar Dominik

Poročnik. Kljub temu, da mlin v glavnem ni več delal, sta bila tudi mlada dva zato, da ga obnovijo in ohranijo bodočim rodovom. Letos je mladi gospodar dal narediti novo vodno kolo in popraviti še nekatere druge dele, ki jih izdelujejo le redki mojstri. In kako prav so imeli Lipnikovi in tisti, ki so jih za to spodbudili. Ta mlin je postal prava turistična

atrakcija ob občinskem prazniku, ki ga vsako leto prireja občina Muta in krajanji, ki so bili deležni domačih kmečkih dobrot. Mladi Lipnik je moral kar ves dan mleti, da je mladež videla, kako iz zrnaj nastane moka. Upamo, da bo na povsem naraven način ob žuborenju Bistrice Lipnikov mlin obratoval še večkrat ob raznih priložnostih. ▲

Lipnikov mlin.

MLIN

Ob potoku v samoti
mlyn je ropotal,
se zrnje je drobilo,
nikdar ni miroval.

Njegov je glas utihnil,
kolo se ne vrtil,
sedaj so drugi časi,
ob vodi mlynov ni.

Hvaležnosti nobene
mu nihče ne prizna,
v samoti tam razpada,
že mah prerašča ga.

Le voda še po strugi
kot nekoč šumi,
podrti mlyn spominja
na minule dni.

Ivan HAMUN

NAŠI KRAJI IN LJUDJE

JURIJ NOVAK - 90 LET

RUDI REBERNIK

Ko obhajamo kakšno pomembno obletnico, svojo ali pa od kakšnega znanca ali prijatelja, se nam nehote v spominu zvrstijo tudi dogodki in stvari iz njegovega življenja. Vedno se najprej spominimo lepih in veselih dogodkov in le malokdaj težkih življenjskih preizkušenj in njegovega boja za obstanek. Dostikaj nam ostane skrito za vedno, le v pogovorih se nam včasih razkrijejo zgodbe, vesele, pa tudi trpke, polne raznih spominov na otroštvo in mladost. Pravijo, da vsak človek doživi toliko stvari v življenju, da bi lahko napisal cel roman o njem, posebno pa še, če si učaka starost 90 let, kot naš znanec, sokrajan in prijatelj Jurij Novak iz Razbora.

Njega se spominjam že iz svojih otroških let, največ iz pogovorov svojih domačih, pa tudi iz bežnih srečanj z njim. Zdel se mi je vedno zelo resen človek, čeprav se je tudi sam rad poveselil v veseli družbi, s svojimi prijatelji. Navadno je bilo to v nedeljo, po trdem celotendenskem delu, ko so po maši zavili v Pečolarjevo gostilno na kozarec vina ali drugega okrepčila. To je bilo v tistih časih za mnoge edino veselje in razvedrilo, seveda, kdor si je to takrat lahko privoščil.

Jurija sem pravzaprav začel spoznavati šele po vojni, ko sva sodelovala na raznih sestankih, odborih, ali volilnih komisijah takratne oblasti. Bil je vedno zelo preudaren in resen in znal je v raznih situacijah, v katerih smo se znašli, vedno prav svetovati. Zato je bil v tistih resnih povojnih letih pri svojih sokrajanih in sosedih priljubljen in spoštovan. Tudi takratna ljudska oblast ga je zaradi tega, ker se ni bal povedati resnice in je znal stvari postavljati na ptavo mesto, vedno spoštovala in upoštevala.

Jurij se je rodil leta 1909, ali pred 90 leti, na mali skromni gorski domačiji sredi Plešivških gozdov, pri Planšaku pod Uršljo goro. Tam je preživel svoja prva šolska in otroška leta, ko je hodil v oddaljeno razborsko šolo. Tam sta z materjo sama, ker je bil oče

Naš zvesti naročnik in bralec Viharnika, 90 letni Jurij Novak iz Razbora s svojo deset let mlajšo ženo Marijo. Foto Rudi Rebernik

v vojni nekje v Rusiji, preživljala težka in pomanjkanja polna vojna leta. Njegova otroška leta so bila lepa, čeprav je vsega primanjkovalo. To so posebno občutile bajtarske družine brez lastne zemlje in stalnega zaslužka. Kamnite in peščene Planšakove njivice so dajale le skromen pridelek za preživetje. Za kravo, ki sta jo redila, pa je morala mati pokositi in požeti vsako ped ozar in robov ter nanositi iz gozdnih drč in jas trave, da sta jo lahko preredita čez zimo in imela vsaj mleko doma.

V tistih časih so bili plešivski grofovski gozdovi polni raznovrstnih divjih živali. Pravo nadlogo so predstavljali jeleni, pred katerimi ni bila varna nobena njiva, vrt ali grečica, če ni bila zavarovana z visokim in močnim lesenim plotom. Nekoč, neko noč, ko sta z materjo pozabila zapahnuti vežna vrata, jima je prišel jelen v hišo. Iz veže, ki se je končala z malo črno kuhinjo, je zavohal ostanke hrane. Splazil se je skozi vežo v kuhinjo. Zaradi ozkega prostora in močnega, širokega rogovja se ni mogel obrniti nazaj, zato je tam napravil pravo

razdejanje. S stene je zbil sklednik ter razbil vso preprosto glinasto posodo, ki sta jo premogla in polomil drugo kuhinjsko orodje, preden se mu je posrečilo pobegniti.

Takih zgodbic iz svojega otroštva ve Jurij še veliko in prav zanimivo ga je poslušati. Toda ta brezskrbna otroška in šolska leta so kmalu minila in moral se je spoprijeti s trdim življenjem kmečkega pastirja in potem hlapca ter zapustiti rojstno Planšakovo domačijo. Kruh je služil pri kmetih po Zgornjem in Spodnjem Razboru.

Vojno je dočakal na ugledni Rdeški domačiji v Spodnjem Razboru. Rdečnikovi so bili zavedna slovenska družina zato je njihov dom kmalu postal zbirališče in zatočišče za prve borce proti Nemcem, ki so se začeli pojavljati v teh krajih. Ta pomoč in sodelovanje z odporom Nemcem in domačim izdajalcem ni ostala dolgo skrita in so jo drago plačali, najstarejši sin Karel celo z življenjem. V začetku junija leta 1943 so celo Rdeško družino aretirali in jo odgnali v taborišče. Tisti dan je bil nesrečen še za mnoge družine, med njimi

tudi za Jugove iz Razbora, Krančeve, Dlopstove in Konečnikove iz Šentvida ter Planšakove iz Šmiklavža. Jurij, ki je bil takrat pri Rdečniku za hlapca, se je aretaciji izognil, ker ni bil v sorodu z njimi. Zato pa je moral prevzeti vso odgovornost za veliko Rdeško posestvo in premoženje, ker so Nemci od tega pričakovali veliko dohodka. Tu je potem Jurij gospodaril cela tri leta, do konca vojne, ko so se Rdečnikovi, razen sina Karla, vrnili iz taborišča. Ta tri leta je s svojo pridnostjo in razsodnostjo znal preživeti, pomagal in sodeloval je s partizani, ne da bi postal Nemcem preveč sumljiv, obenem pa je ohranil Rdeško domačijo pred propadom. Tudi po vojni je Jurij ostal pri Rdečniku še par let in nato postal tudi član družine, ko se je leta 1950 poročil s hčerko Marijo. Ta je dobila za doto rdeško kočjo v dolini ob Podgorski cesti, kamor sta se preselila in si začela ustvarjati svoj dom in družino. Danes je tam, kjer je bila nekdanja skromna rdeška bajta lepa bela zidana hiša, kjer živi in uživa trdo zaslužen pokojnino Jurij s svojo ženo Marijo, nekdanjo dobro in spretno šiviljo. Skrb zanju pa sta prevzela sin Milan in hčerka Jožica, pridno pa ju obiskujeta tudi ostali dve hčerki, ki sta že odšli od doma za svojim kruhom. Jurij je kljub visokim letom še vedno vitalen in ima oster spomin, da se je pravi užitek pogovarjati z njim o starih časih in dogodkih, ki se jih vseh zelo dobro spominja.

Marija in Jurij pravita, da sta srečna v krogu svojih otrok. Želita si samo še zdravja in obiskov svojih znancev in prijateljev. V svoji hiši bi rada imela tudi vnuke, za kar pa bosta gotovo poskrbela sin Milan ali pa hčerka Jožica. Vsak mesec pa se vsi skupaj veselijo, ko prinese poštar Viharnik, ki ga potem po vrsti prečita cela družina, od prve do zadnje strani.

Juriju v imenu uredništva, dopisnikov in bralcev Viharnika želimo še veliko zdravih in zadovoljnih let. ▲

SREČANJE Z MIHAELO

ANICA ZIDAR

Pred dnevi sem se odpravila v svet Prežihovega Voranca; v svet, kjer so se rojevali Dihurji, v svet Hudabivnikov, med samorastnike. Taka samorastniška duša je tudi Mihaela LENART, znana ljudska umetnica. Sprejela me je z mehko pojočo govornico z narečnimi primesmi. Kakšni besedi nisem mogla takoj najti pravega pomena. Njena hiša je v hribih, skrita med zelenjem. Prava idila. Mihaela živi sredi narave; ta ji veliko pomeni. Med pogovorom me je resno pogledala, kot bi mi hotela reči: med naravo in človekom mora biti harmonija, sicer gre vse rakovo pot. Mihaela je iskrena, s prirojeno skromnostjo. Tako iz srca ji gre beseda. Veliko sva se pogovarjali o naravi, o LIKUSU (Literarni klub upokojencev Slovenije), saj njihovo število narašča, o njenem delu.

Njeno delo! Tako zlahko je in preprosto, a prav zato tako prijetno. Sojenice so ji v zibel položile več darov. Piše črtice, ustvarja pesmi, nekaj jih ima že

uglasbenih. Riše in slika. Pri srcu so ji tihožitja, slika na steklo. Pariše in oblikuje grčavke, loti se brošk in okrasnih stenskih predmetov. Snov zajema iz resničnega življenja, iz narave. Veliko tega drobnega bogastva je že prišlo izpod njenih prstov. Pogovor je spet nanesel na zemljo. Pokazala mi je vrt. Kakšna zdrava, čvrsta, žilava rast! In spet njene resne in preudarne besede o zemlji, kot bi mi hotela posebej naglasiti, da zemlja in delo na njej dajeta človeku občutek trdnosti in vero v prihodnost, lepšo, svetlejšo.

Kako prijeten je bil vonj po drvah, ki so počasi zgorevala v štedilniku. Na mizo je položila kruh iz kmečke peči. Dobro zapečen, s hrustljivo skorjico. Kruh! Kako topla beseda! Misli mi za hipec uidejo v otroštvo, v čas žetve, ko je klonilo težko klasje. Babica je z nasmehom šepnila: "Zdaj smo rešeni!" Res je, kruh prepreda vsakdanjost s prijetnimi mislimi. Gledala sem njene rože. Lonček pri lončku. Pisani cvetovi. Lepota in zdrava rast. Nekje v globini

Mihaela Lenart

duše se mi zgane spomin na Vorančevo zgodbo o solzicah. Težko bi rekla, kolikokrat sem jo prebrala. Vsakokrat sem našla v njej kaj novega.

Mihaela pobere v naravi vse, kar ji ponudi. Nabira zdravilne rože, suši sadje, kuha marmelado, brajda ji da vino. Pripovedovala mi je o studenčku sredi hoste. Govorila je s tako vnemo, kot da je nekaj živega, čudežnega.

"Kar zakipi iz zemlje in se potlej izgublja v globači. Če se napijem

te studenčnice, še dolgo občutim v sebi moč, kot bi se mi nekaj novega pretakalo po žilah," mi je s smehom govorila. Dotaknili sva se tudi osamljenosti. Srečuješ jo na vsakem koraku. Tuji smo si. Ne znamo se pogovarjati.

"Danes je pogovora vse manj, čeprav človeka obogati. Ima veliko moč, saj zna splesti vezi med ljudmi, ustvarja prijetno vzdušje, kot bi se misel pogovarjala z mislijo", mi je govorila Mihaela. Življenje ji ni vedno kazalo le svetle podobe. Ko pa v njej nekaj zadrti, ko v globini srca utripne nekoliko drugače, ko je polna nekakšne vznemirjenosti in lepih občutkov, vstopi v svoj svet, v svet barv, cvetov, besed... Misli se zgoščajo, besede se zlivajo na papir, črte in barve pa sestavljajo podobe iz narave. Mihaela pobira po sebi utrinke, ki jih je vanjo skupaj z življenjem položila koroška zemlja.

Ob koncu pogovora mi je še zatrdirila: "Veš, v tej zemlji je ogromna moč. Tudi vame je zašla, čutim jo."

Prav ima. Zato se je tudi prijavila na tekmovanje grabljic. Drži se! Pa srečno Mihaela! Hvala ti za idilo sredi avgustovskega popoldneva. ▲

koroška banka

Koroška banka d.d., Slovenj Gradec,
bančna skupina Nove Ljubljanske banke

NOVOSTI!

Za naše stalne komitente smo uvedli novo ponudbo - dovoljena višja prekoračitev stanja na tekočem računi.

1. Avtomatski višji limit

Do sedaj smo imetnikom tekočih računov, ki prejimate redne mesečne prilive, odobrili dovoljeno prekoračitev sredstev (avtomatski limit) brez stroškov do višine 30.000 tolarjev do preklica.

Odslej bomo, na Vašo željo, brez stroškov odobrili avtomatski višji limit na tekočem računu do višine Vašega mesečnega priliva, v kolikor ta znaša najmanj 70.000 tolarjev, s tekočim računom pa korektno poslujete več kot eno leto.

2. Višja dovoljena prekoračitev po pravilniku

Kot imetnik tekočega računa lahko pridobite višji redni limit do višine 2,5 kratnika mesečnega priliva oziroma maksimalno 500.000,00 tolarjev na podlagi predložite zahtevka in izpolnjevanja določenih pogojev. Višji redni limit vam odobrimo za dobo 6 ali 12 mesecev ob plačilu stroškov odobritve in zavarovanja.

3. Dvig iz bančnih avtomatov Koroške banke do 30.000,00 tolarjev na dan

V Koroški banki smo povečali znesek dnevnega dviga gotovine iz bančnih avtomatov.

Sedaj lahko iz bančnih avtomatov Koroške banke dvignete 30.000,00 tolarjev na dan.

Pri dvigu zneska od 15.000,00 do 30.000,00 je pomembno, da potem, ko ste vstavili kartico in vnesli svojo osebno številko, na zaslonu izberete rubriko "Znesek po izbiri" in odtipkate željeni znesek. Pri dvigu zneska do 15.000,00 tolarjev pa lahko kot do sedaj na zaslonu izberete rubriko "Hitri dvig".

Vaša banka
Koroška banka d.d.
Slovenj Gradec

ZALJUBLJEN V PANJE IN KORENINE

FRANC JURAČ

Ljudje smo različni. Ob poklicih, ki jih opravljamo se sproščamo z različnimi hobiji ali konjički: nekateri zbirajo znamke, drugi značke, knjige ali plošče. Veliko ljubezen do storov in korenin pa ima 38-letni Darko Kmetec iz Lovrenca na Pohorju. Po poklicu je gozdar zaposlen na Zavodu za gozdove Republike Slovenije na območju enoti Maribor, njegov vsakodnevni "šiht" pa je v krajevni enoti Podvelka, kot gozdar pa dela na območju Kaple in dela Remšnika. Njegov najlepši konjiček pa je splavarjenje na reki Dravi. Med splavarje pa je začel že v mladih letih. V teh letih je postal tudi lovec in kot gozdar je neločljivo povezan z naravo. Zaljubljen je v panje podrtih dreves in v njihove korenine iz katerih izdeluje in rezbari sedežne garniture in druge okraske. **Ko smo ga v Lovrencu na Pohorju obiskali smo ga našli prav pri tem delu in pogovor z njim je bil nadvse zanimiv.**

"Ideja za izdelovanje sedežnih garnitur iz podrtih panjev se mi je porodila nekoga sončnega popoldneva pred leti. Ko sem se na enem panju hladil v reki Radonji z namočenimi nogami in da bi lažje sedel, sem šel po motorno žago in si priredil sedišče. Prav to pa so bili moji prvi zametki oziroma ideje. Ta panj, ko sem ga obdelal tam sem potem vzel s seboj na sejem Gostur v Maribor, kjer smo predstavljali splavarjenje. Za ta stol je bilo takrat zelo veliko zanimanje in začel sem jih izdelovati. To delo je fizično zelo naporno, saj en takšen panj, ki ga uporabljamo pri izdelavi tehta včasih tudi do 400 kg. Velikokrat ga je treba obračati z rokami, da pa pri tem manj trpim pa se pri obračanju večkrat poslužujem traktorja. Glavno orodje pri tem delu so motorna žaga, dleto in roke ter iznajdljivost."

Darko Kmetec kot gozdar in lovec se v gozdovih srečuje s podrtimi panji in z zanimivimi koreninami iz katerih izdeluje tudi razne okraske in mojstrsko upodablja like gozdnih živali. **Ko Darka povprašamo, koliko sedežnih garnitur je že doslej izdelal, pravi:** "Doslej sem izdelal že 18 stolov in dve mizi. Mize prekrivam z kaljen-

im steklom, ki ga izdelajo v steklarni, vse svoje izdelke pa zaščitim pred insekti in pred vlago tako, da jih premažem s čebeljnim voskom, hrati pa s tem ohranim naravni lesk lesa."

Kot gozdar pa tudi kot lovec veliko hodite po gozdovih in v njih občudujete naravo. Pri tem vam gotovo ni težko najti vam potrebnega panja ali pa korenino, ki jo pozneje obdelate in iz nje naredite stol ali spominek.?

"Ko sem bil star tam nekje osem let sem že začel zbirati korenine. To je bil moj hobi. Tako kot danes sem v koreninah že takrat videl motive živali. Vsak tega ne vidi. Pa tudi danes poberem sleherni korenino, v kateri vidim, da bom lahko iz nje nekaj izdelal."

Ko izdelujete sedežne garniture, stole, katere panje pri tem največ uporabljate?

"Največ uporabljamo panje smreke to pa zaradi tega, ker imajo ti panji plitki sestoj korenin. Drugače pa izredno rad obdelujem panje iz ekzotičnih dreves, najlepši izdelki so seveda iz tise, ki jih je v naših gozdovih še nekaj. Obdeloval sem panje orehov, prav lepi izdelki pa pridejo tudi iz panjev jabolk, macesna in bora. Pri tem pa naj povem, da se izdelki najlepše oblikujejo iz trdega lesa, od listavcev. Izmed vsega, kar sem doslej izdelal se mi je najlepše oblikovala tisa in teh izdelkov imam največ."

Ko sva že ravno pri tisi, kakšen pa je danes sestoj tega lesa v naših gozdovih?

"Tisa je zelo redka vrsta lesa v naših gozdovih, ki se pojavlja naključno. S semenom so ga lahko prinesle ptice, ali pa so tiso nekdašnji ljudje ob svojih domačijah. Kot se še danes sliši, so Turki tiso uporabljali za izdelavo zobnih ščetk s katerimi so si čistili zobe, drugače pa so to uporabljali predvsem na kmetijah, če je imela prebavne motnje živina, so jim kuhali plodove." Prijeto se je bilo pogovarjati z Darkom Kmetcem, z gozdarjem, ki ima pri svojem delu veliko bogatih izkušenj. Ko se vsakodnevno vrača iz službe k svoji družini, med potjo po gozdovih budno opazuje panje ali korenine iz katerih bo upodobil lik

gozdne živali ali kače, ki jo je pred tem srečal kot lovec v jutranjem svitu ali v poznem mraku. Med potjo načrtuje, kako bo s kladivom in dletom pozno v noč iz pol suhega panja smreke, tise ali oreha oblikoval stol, potem pa svoj izdelek pokazal. Med delom ob panju ga zanesejo misli na valove Drave na katerih ga čaka splav, tisti splav, ki je postal že prava turistična atrakcija v Dravski dolini, v mladi in majhni občini Podvelka. Kot pravi

Darko po vsem napornem delu mu je zagotovo najlepše takrat, ko lahko skupaj s prijateljskoma Franjom Šarmanom in Jožetom Plazovnikom popelje s flosom "posadko" po Dravi od Brezna do Javnika, med vožnjo pa opravi flosarski krst in s svojo šaljivostjo "posadko" flosa spravi v smeh in dobro voljo. Takšen je Darko Kmetec, gozdar, lovec, pa dravski flosar in ljubitelj panjev in korenin, v katerih vidi svojo prihodnost. ▲

Foto Franc Jurač

TEHNIKA

SOVA

Konec marca ali v začetku aprila 1945, ko je sneg že skopnel in je že sijalo toplo sonce, sva šla s sestro Geli, po postanku pri Miklavžu, sproščeno k Ramšaku. Ob drevesu pri gospodarskem poslopiju sva zagledala stražarja v popolni nemški uniformi. Prestrašena sva skočila vsak na svojo stran, stražar pa se je nasmejaval in nama namignil, naj greva naprej. Po nekaj korakih zagledava celo četo vojakov, razporejenih okoli hiše in gospodarskega poslopja v popolnih nemških uniformah in komandirja v nemški oficirski uniformi. To je bila znana Ježekova četa, strah in trepet nemških postojank okoli Pohorja.

Od Miklavža do Križovnika je zopet dobro uro hoda po ovinkasti poti med gozdovi in travniki. Pri križovniku je bila naša redna postaja, tako med potjo v dolino mimo Miklavža ali po grebenu do Zilca. Križovnikova kmetija leži za gozdom in hribom, ki zapirata pogled proti Mislinji, kamor je približno dobro uro hoda. Tu se je začel naš službeni del opravkov v dolini. Gospodar France Križovnik je bil med tistimi kmeti in aktivisti, ki so imeli velik delež v odporiškem gibanju in brez katerih si odpora proti okupatorju ni moč zamisliti. Bil je kurir, član gospodarske

Križovnikovi

komisije, v skrivališča je spravljala zaloge hrane tudi za borbene enote, ki so se ustavljale na mislinjskem območju. Mnoge noči je prehodil po Pohorju kot vodnik enotam po skrivnih poteh, ki jih je poznal samo on. Vodja tehnike Mak ga je pritegnil, da je sodeloval z nami. Vodil nas je do sosedov, v Šentilj in do mesarja Planinšca. Natovorjene s hrano in materialom za tišk nas je včasih vodil nazaj od Šentilja do svoje kmetije v poznih večernih urah po tvegani poti - po cesti 150 m daleč od nemške postojanke v Mislinji (v Šentilju). Hodili smo tiho, v koloni z razdaljo nekaj metrov, po travi ob cesti in z orožjem v rokah, mimo žage do Rihernikovih, kjer je bila doma obveščevalka in kurirka Poldka Bezljaj - Marija in nato v hrib do Adamovih (Koprivnikar), mimo Gratelja - Grančeka do

Križovnika. Pri tej domačiji so se dnevno ustavljali partizani terenskih enot in obveščevalci brigad in bataljonov. Gospodinja Tončka (roj. Miklavževa) je vse sprejemala z dobro voljo: "Jejte, fantje, za vse bo dovolj, ne bomo lačni", je prigovarjala, ko je dajala na mizo hlebec kruha. V nedeljo zjutraj, ko je šla k maši v Šentilj, je nesla naša obvestila Tinetu Stefanciosi, poštarici Mili Zidar in trgovcu Ediju Rozmanu.

Poldka Rihernik - Bezljaj, partizansko ime Marija

Tine Stefanciosa (tretji z leve) - župnik v Šentilju

Miklavževa družina

Do Križovnika so se stekale obveščevalne zveze iz Mislinje in bližnjih kmetij med Križovnikom in Mislinjo. Vzdrževala so jih mlada dekleta iz obrobni mislinjskih kmetij, obvestila pa so sprejemali partizani terenci in obveščevalci vojaških enot. Najbolj znane aktivistke in obveščevalke na območju, kjer smo se gibali partizani Mislinjskega

grabna, so bile: Poldka Bezlaj - Rihernik, partizansko ime "Marija", Rahela Koprivnikar - Rutnik, ilegalno ime "Marta", domače ime hiše je Adami, ilegalno ime hiše pa "Pri Parabeli", Fanika Kristan, poročena Šrimpf in sestri Lenka in Justa z Vodovnikove kmetije.

Kadar so se partizanske enote združevale na področju mislin-

jskega Pohorja, deklet nista zadrževala niti dež niti sneg, da ne bi v nahrbtnikih ali koših nosile kruh, ki ga je med pohodi borcem najbolj primanjkovalo in ki ga na eni ali dveh kmetijah ni bilo mogoče na hitro speči za takšno množico kruha lačnih partizanov. S seboj so imele tudi ročno, iz domače volne spletene nogavice in rokavice za najbolj

Fanika Kristan - Darinka, poročena Šrimpf (zgoraj)
Rahela Koprivnikar - Marta, poročena Rutnik (spodaj)

prizadete borce. V decembru sem tudi jaz od teh prizadevnih mladink dobil volnene nogavice, ki so mi segale preko kolen in me varovale pred marazom vso zimo. Tudi jim ni bila težka pot na mladinsko konferenco na Razbor pod Uršljo goro, po 4 do 5 ur hoda na eno stran. Predstavljale so tiho, nevidno vojsko pred nosom okupatorja, ki je vedel in občutil, da deluje, ni pa vedel, kako in kdaj gre mimo njihovih oči obvestilo ali prepotreben material za partizanske borce in druge partizanske formacije. ▲

Se nadaljuje

UTRINEK IZ STARIH ČASOV

SILVA AVBERŠEK

Kadar mi čas dopušča, vzamem v roke stare fotografije, ki jih še hranim iz starih časov v spomin. Spomnim se ljudi, ki so takrat preživljali svoja mlada in tudi zrela leta. Možnosti za šolanje so bile majhne in morali so se zaposliti. Sreča je bila dobiti delo in zaslužek, ki marsikje ni bil zadovoljiv. Pogled se mi ustavi na sliki iz Slovenj gradca, stari okoli 70 let. Na njej so delavci kovači tovarne kos, takrat imenovane "Köllner". Morda še kdo izmed takrat mlajših delavcev živi? Med delavci je tudi moj stric, ki je opravljal takrat zelo zahtevno delo, končno poravnavo ostrine kose. Bil je kovač (Ze dolgo je pokojni.) Koso so imenovali "turška kosa" in je imela nalep-

ko Turka.

Spomnim se, da mi je stric pripovedoval, da so imeli delavci kar dober zaslužek, posebno kovači. Gospod Köllner je želel in tudi zahteval, da so morali biti delavci snažni in lepo oblečeni, kadar so odhajali po opravkih v mesto. Dejal je, da že toliko zaslužijo in ne mara videti, da bi bil kdo izmed njegovih delavcev slabo oblečen ali zanemarjen in bi mu s tem delal sramoto. Temu pa je priča tudi fotografija iz tistih časov. Na sredini sedita oba gospoda Köllnerja, od desne proti levi v zadnji vrsti stoji moj stric.

Ljudje nas zapustijo, fotografije in spomini pa ostanejo za poznejše rodove. ▲

* 1915
+ 1999

TONE KRIČEJ

Poslovili smo se od našega dolgoletnega prijatelja, sodelavca, barca NOB ter lovskega tovariša Antona Kričēja - Tajhterjevega Tonča, kot smo ga radi po domače imenovali.

Rodil se je 24. decembra 1915 na Koroškem Selovcu. Njegova življenska pot je bila zelo pestra, skromna, delovna, vesela in predvsem zdrava vse do 83 leta njegove starosti. V njegovem 84 letu pa so se začele zdravstvene težave in kar v nekaj mesecih se je moral vdati kruti usodi. Z vsemi častmi smo ga pokopali 18. julija na pokopališču Šentjanž pri Dravogradu.

Tone je bil pravi samorastnik. Na lepem, razglednem Koroškem Selovcu je od Vesničarja kupil Tajhtarjevo bajto, kjer je užival vse svoje zrele dni. Družine si ni ustvaril, toda v svoji soseski je živel spoštljivo. Bil je izredno cenjen in pošten prijatelj.

Po končani osnovni šoli se je zaposlil v Železarni Ravne, kjer je delal do 1944 leta. Prvega aprila leta 1944 se je priključil NOB in to v Gubčebo brigado. Boril se je do 28. februarja 1945, nato pa so ga belogardisti ujeli in odgnali v celovške zapore, kjer je preživel do svobode. Po osvoboditvi se je ponovno zaposlil v Železarni Ravne, kmalu za tem pa se je odločil za gozdarski poklic. Leta 1947 je odšel na šestmesečni tečaj na nižjo gozdarsko šolo v Maribor in tako izpolnil osnovne pogoje za zaposlitev kot logar. Kot logar, lesni manipulant, se je jeseni 1947 zaposlil v KZ Kotlje, nato v KZ Tolsti vrh in KZ Prevalje. Leta 1963, ob združitvi družbenega in zasebnega sektorja gozdarstva, je Tone postal član Gozdne uprave Ravne, kjer je delal kot revirni gozdar na območju Strojne, Zelen Brega in Tolstega vrha vse do svoje upokojitve 1970 leta.

Bil je dober, izredno pošten gozdar, zavzemal se je za pravice kmetov, jim pomagal, če je le mogel, zato so ga tudi zelo cenili in spoštovali.

Kot ljubitelj narave se je leta 1954 vključil v lovsko družino Prežihovo in ostal njen član vse do svoje smrti.

Za svoja dela in udeleževanja je Tone prejel precej pohval in priznanj. Zadnje, največje priznanje je bila lovska plaketa Lovske zveze Slovenije, ki mu je ob njegovem visokem osemdesetem jubileju sigurno veliko pomenila. V svojih borčevskih vrstah je prejel odlikovanja: medaljo za hrabrost in medaljo za zasluge za narod.

Takšen je bil naš Tone, takšnega bomo ohranili v spominu z vsem spoštovanjem do njegove osebnosti.

Jože LOGAR

V SPOMIN

IVANKI SVETEC

V gnezdu skupnem sva odrasli,
doma sva skupaj kravce pasli,
lepe sva si pesmi peli,
bili sva deklici veseli.

Odletel lastovic je roj,
odnesel leta je s seboj.
Tako sem tudi jaz si našla
svojega ženina.

Drug za drugim smo odhajali,
nobeden več se vrnil ni,
ker vsak zase svoje gnezdo
svoje si spletali.

Ko pa prišel je "On", odšla si z njim,
v gnezdu ostala je praznina,
a meni v srcu je ostala
trpka bolečina.

Veronika PLEŠEJ

* 1921
+ 1999

IVANKA SVETEC

Ivanka Svetec, rojena Priteržnik, se je rodila na Gmajni pri Grajnerju. Mladost nas otrok, rojenih pri Grajnerju, je bila zelo težka. Oče nam je kmalu umrl, zapustil nas male otroke, dolge in razmajane hrame. Zelo varčno smo morali živeti in pridno delati.

V tem času je bila v takratni Jugoslaviji gospodarska kriza, ki je vplivala tudi na razmere pri nas doma. Potem, med drugo vojno, aprila 1944, nas je zadela strašna nesreča. Na naša poslopja in na sosedova so bombniki odvrgli zažigalne bombe in pogorelo nam je vse, le živino smo še uspeli spraviti iz hlevov.

Naša Ivanka se je poročila razmeroma mlada, še pred vojno. Z možem Tonetom sta nam zelo pridno pomagala pri obnovi požganih poslopij. Bila je zelo pridna, varčna, preračunljiva in samozavestna žena. Kmalu je spoznala, da njihova kolarska dejavnost nima bodočnosti. Osamosvojila se je in odprla točilnico dalmatinskih vin. To dejavnost je dobro vodila vse do upokojitve.

Po upokojitvi je bila članica Društva invalidov Slovenj Gradec, vse dokler je ni bolezen položila v posteljo in pozneje v grob.

Težko je bilo slovo za sina Henrika in hčerko Ivico, snaho Nado, zeta Staša, za vnuke Petro, Hinkota in njegovo ženo Sonjo ter Žigo in Natašo in za pravnuka Alana in malo Veroniko, ki bodo mamo in babico zelo pogrešali.

Hvala vsem za požrtvovalno strežbo in obiske med boleznijo in vsem, ki so jo v tako lepem številu pospremili do groba.

Žalujoči

SPOMIN

V srcu nas zaboli,
ko se zavemo,
da od slovesa
preteklo že leto je dni.

Boleč je spomin na 5. september 1998, ko nas je za vedno zapustil naš dragi mož, oče in dedek

AVGUST KREBL

iz Mislinje

Vse odhaja kakor tiha reka, le spomini zvesto spremljajo človeka. Takrat - se je pričel nov sončen jesenski dan, nihče od nas pa še slutil ni, da bo ta dan, ko bo zamrl tvoj smehlaj in ugasnil tvojih oči sijaj.

Hvala vsem, ki se ga še spominjate s cvetjem, svečo ali postojite ob njegovem grobu.

Žalujoči: žena Stanka ter otroci Avgust, Zdravko in Lojzka z družinami.

JANKO DOLENC

GORAZD MLINŠEK

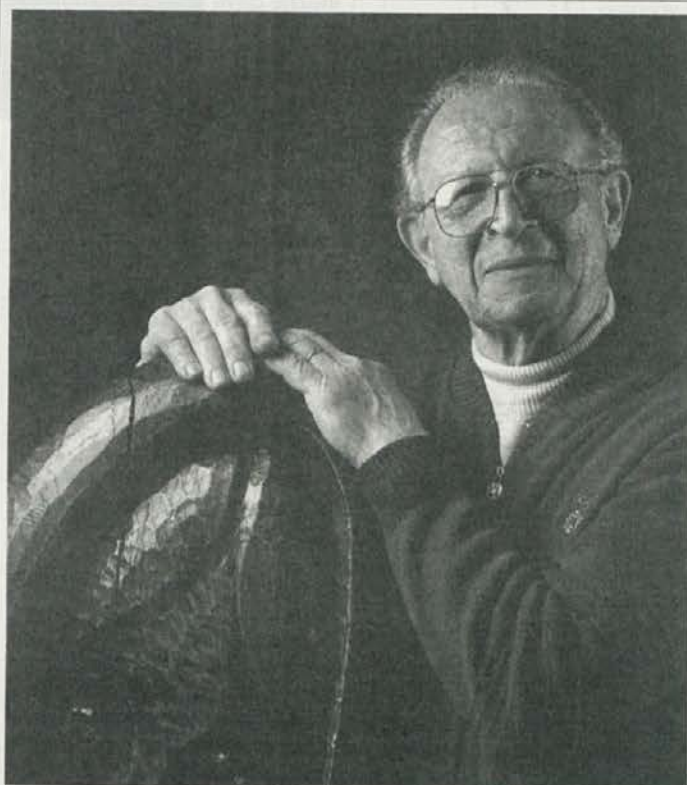
Janka Dolenca sem poznal vrsto let kot kiparja, ki je znal s svojimi rokami in dletom mrtvemu drevesu podaljšati življenje. Iz veje, debla, pa tudi odžagane deske so zaživeli najrazličnejši motivi iz njegove ničkaj rožnate mladosti.

Umetniški nemir ga je vspodbudil, da je na nevsiljiv način pričel s pastelami, nato pa z dletom sporočati svoja notranja doživljanja lepih in grdih trenutkov njegovega življenja. Najraje je upodabljal trpeče matere, pa naj je bila to Hudobivška Meta ali Cankarjeva Francka. Bolj ko zreš v podobe teh trpečnih mater s podolgovatimi obrazi, bolj te navdaja upanje, da je kljub mnogim nepredvidenim oviram skozi življenje tega vredno živeti.

Morda so podane v vseh iz lesa ustvarjenih materah posamezne lastnosti njegove matere, ki ga je 12. februarja 1921 rodila v Mozirju. Janko je bil prvi izmed štirih Dolenčevih otrok. Že v rani mladosti je imel smisel za umetnost. Morda mu je prav oče, ki je bil rezbar, pozlatar in kipar, prebudil njegov dar do risanja in kiparjenja. Bil je tudi Jankov glavni in edini učitelj, saj je bil po končani osnovni šoli leta 1939 sprejet na takratno srednjetehnično šolo za oblikovanje v Ljubljani, vendar šolanja zaradi težkih življenskih razmer ni mogel nadaljevati. Uk je nadaljeval pri očetu. Pomagal mu je obnavljati cerkve. Leta 1938 sta obnavljala tudi cerkev v Šentjanžu pri Dravogradu. Takrat se je tudi odločil, da se zaposli kot tkalec v tekstilni tovarni v Otiškem vrhu.

Med drugo svetovno vojno je bil prisilno mobiliziran v Nemčijo, leta 1944 pa ni hotel sprejeti nemške uniforme in se zaposliti v mariborski tovarni letalskih delov. Kot kurir se je pridružil partizanom. Po vojni je bil vse do invalidske upokojitve leta 1966 zaposlen na odgovornih delovnih mestih v občinski upravi, podjetju in kulturi.

Intenzivno se je začel likovno razdajati po upokojitvi, vendar je kmalu spoznal ob podpori

profesorja Karla Pečka, da mu bolj leži upodabljanje v lesu. Leta 1976 je postal član Društva sloveskih likovnih umetnikov. Razkril se je javnosti s svojimi deli na številnih samostojnih in skupinskih likovnih in kiparskih razstavah širom po Sloveniji in zunaj nje. Skoraj vsa svoja umetniška dela je Janko Dolenc ustvaril v svojem ateljeju v Vuzenici, kjer je od leta 1947 do 1987 tudi živel. Od leta 1988 pa je bil njegov dom na Prevaljah. Na Fari je užival ob podpori življenske sopoltnice Marije sadove svojega umetniškega dela.

Večkrat me je kipar Janko Dolenc povabil v svojo leseno brunarico na Fari, v kateri je imel razstavljeni njemu najbolj cenjena dela. Veliko mi je govoril o svoji ljubezni - kiparjenju, kateremu je ostal zvest do groba. Še pred slabim letom dni me je povabil v atelje v Vuzenico in me na prijeten način z vso vnemo seznanil z lepotami kiparskega ustvarjanja. Svojih del ni znal materialno ceniti, zanj so imele večji pomen duhovne vrednote, katere je utisnil v svoje skulpture. Bogatejši duhovnih vrednot in z občutkom, koliko življenske energije je še v gospodu Janku Dolencu, sem odhajal iz njegove nekdanje kulturne delavnice. Pa sem se zmotil! Zahrbna bolezen je dne 3. avgusta 1999 zaključila življenje našemu prijatelju in kiparju Janku! ▲

V Črni stoji pred gozdno upravo iz hrastovega ploha oblikovan kip sekača. Gozdarji smo sekaču dali ime kar Žalostni Rok. Žalostni Rok simbolizira težko delo in življenje sekačev. Pred nekaj tedni je samouk kipar Ivan Kladnik pred Roka sestavil make-to lesene riže. Zrl sem v rižo in Roka. Zdelo se mi je, da je Rokov pogled še bolj žalosten. Morda zaradi smrti njegovega očeta. Kip je sklesal Janko Dolenc in ga podaril pred 19 leti takratnemu gozdnemu obratu v Črni.

Foto Tomo Jeseničnik (portret umetnika in obe skulpturi)
Foto Gorazd Mlinšek

PRVO SREČANJE GOBARJEV SLOVENIJE NA MUTI

GORAZD MLINŠEK, dipl.inž.gozdarstva, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Jesenski čas je za marškaterega ljubitelja narave najboljši čas v letu. V to skupino naravovarstvenikov spadajo tudi gobarji. Gobarje pa delimo v gobarskih društvih in ljubitelje gob in gobjih jedi - takoimenovane gobarje rekreativce. Teh je v Sloveniji nekaj tisoč, članov gobarskih društev po Sloveniji pa je več kot 500.

Tako kot so gobarsko različno zanimivo pestri predeli širom naše Slovenije, tako so tudi različno močna in aktivna gobarska društva.

Med najbolj delovnimi gobarskimi društvi je gobarsko društvo "Ježek" iz Mute, v katerem že pet let aktivno deluje okoli 40 članov. Da so resni pri svojem delu, so dokazali tudi z uspešno organizacijo 1. srečanja gobarjev Slovenije na Muti.

Kljub slabemu vremenu se je zbralo 4. septembra kar lepo število gobarjev iz vse Slovenije. Med povabljenimi smo bili tudi gozdarji, lovci in planinci. Z veseljem sem se odzval povabilu pri sodelovanju na posvetovanju, saj se kot gozdar vse bolj zavedam pomena gliv v gozdnem prostoru. Po lepem glasbenem sprejemu - zaigrala nam je godba z Mute, zgodovinski predstaviti več kot 400 let stare kovaške tradicije na Muti in ogledu muzeja v občinski zgradbi, smo se udeleženci okrogle mize podali na 1037 m visoki Sv. Jernej nad Muto.

Ostali udeleženci srečanja pa so se v manjših skupinah pod vodstvom domačih gobarjev podali v gozd, da so nabrali po en primerek gob za gobjo raztavo na kmetiji Primož.

Med udeleženci okrogle mize so bili tudi predstavniki Zveze gobarskih društev Slovenije, med razpravljalci pa sem pogrešal župana občine Muta, saj ima državna prireditel kot je ta tako za sam kraj kot za Koroško regijo velik pomen za potrditev v slovenskem prostoru.

Posvetovanje je vodil domačin z Jerneja, nekdanji aktivni novinar, danes pa gobar in lovec Kristl Valtl ob pomoči predsednika

gobarskega društva "Ježek" gospoda Kovača in turističnega delavca Karlija Miheva. Posvetovanje je potekalo v obliki sproščene razgovora o pomenu gob v gozdnem in negozdnem prostoru, ekologiji in pomenu varstva gliv, spoznavanju gob, o delovanju gobarskih društev in nalogah le - teh, o uporabi gob, itd. Razpravljalci so predlagali številne zanimivosti in pobude za nadaljnje delo gobarskih društev. Na pobudo domačinov sem tudi sam sodeloval z manjšo razstavo risb (karikatur) na temo ekologija - gozd - glive. Med številnimi zanimivostmi, ki so jih podali gobarski strokovnjaki, naj omenim naslednje:

Gobarji ugotavljajo, da postaja privatna lastnina vse bolj sveta in da jim marsikje lastniki omejujejo nabiranje gob, čeprav zakonsko ni prepovedano gibanje v gozdnem prostoru. Organizirani gobarji predlagajo, da bi si s pomočjo predhodnega izobraževanja in opravljenega izpita (podobno kot lovci, ribičji), pridobili status gobarja z izkaznico. Ugotavljajo, da je masovno, nekontrolirano nabiranje gob škodljivo za gozd. Posamezni gobarji naj ne bi povzročali škode, kar pa je zelo odvisno od osveščenosti in kulture obnašanja posameznika. Nabiranje gob vseprek ni priporočljivo, saj lahko s hojo na strmih pobočjih poškodujemo gobji micelij. Že stari kmetje so imeli v preteklosti stalne gobarske poti, ob katerih so nabirali gobe, v drugih predelih pa niso šarili za njimi. Do poškodb micelija prihaja lahko tudi zaradi poškodb tal,

katero nastajajo pri slabo načrtovanem in divje izvedenem spravilu hlo dovine. Izginotje posamezne drevesne vrste. Prekinjeno je medsebojno sožitje ali mikoriza. Udeleženci srečanja so opozorili tudi na izginotje nekaterih vrst gliv, katere naj bi izginile zaradi onesnaženega okolja. V po industrijskih škodljivih plin prizadetih in uničenih gozdovih je manjše število različnih vrst gliv kot v zdravih gozdovih. Gobarji iz sadjarskih in vinorodnih predelov Slovenije povezujejo izginotje nekaterih gob s prekomernim škropljenjem. Rastlinska strupena škropiva se nalagajo v tleh nasadov in se spuščajo po pobočjih v gozdne robove, možen je tudi transport strupene megle ob nemirnem vremenu po zraku.

Potrebna je vzgoja najmlajših. Gobarska društva morajo poskrbeti za osveščanje skupaj z drugimi uporabniki gozdnega prostora s pomočjo predavanj, sodelovanja pri naravoslovnih dnevih v šolah in organiziranju gobarskih ekskurzij za gobarske mentorje.

Društva pogrešajo, kljub po njihovem mnenju zelo slabi Uredbi o zavarovanju samoniklih gliv,

strožjo kontrolo na terenu. Pristojnih za nadzor nad izvajanjem prepovedi in omejevanju nabiranja gob na terenu (gozdarska inšpekcija, inšpekcija varstva okolja in pooblaščen nadzorna služba za varstvo parkov in drugih zavarovanih naravnih znamenitosti) je malo. Uredba prepoveduje nabiranje gob v osrednjih območjih narodnih in regijskih parkov ter v naravnih in gozdnih rezervatih, prepoveduje tudi namerno uničevanje gob in podgobja. Posameznik lahko nabere dnevno 2 kg gob v trdi embalaži (pletene košare), kjer je možno širjenje spor. Zrela goba odvzre več 1000 spor. Zato gobarski strokovnjaki predlagajo v gobarsko revnejših predelih obešanje rastišču primernih prostotrosnic (gob), da veter lažje raznese trosne. Tudi na ta način pomagamo ohranjati pester gobji mozaik v gozdnem prostoru.

Gobarji so zaključili prvo srečanje gobarjev Slovenije, čeprav v zelo deževnem dnevu ob gostoljubnosti domačih na kmetiji Primož v upanju, da se naslednje leto ponovno srečajo v tako prijetnem okolju, kot je Sv. Jernej nad Muto! ▲

RAD IMAM GOBARJA!

LISTNICA UREDNIŠTVA

				RAZVEDRILLO	POVZROČATI KOMU NERAZSODNO MISLIENJE	DRŽAVA V VZHODNI EVROPI	METER
				MISEL, DA NEKDO NEKAJ SLABO DELA			
				LOJZE KOVAČIČ			POVRŠINSKA MERA
				VEK			
				MOŠKO IME			
	GORA V JULIJCIH	KRAJ V MIRENSKI DOLINI	KDOR S KLADIVOM OBJUKUJE PLOČEVINO				
ŠVABIČ MARKO			PLESEN KALUJ				
NEKOLIKO SKRČITI							PLETENA POSODA
IGNAC KOPRIVEC			STARINSKO UČENJE PRIJMKI IN ...		PREBIVALCI STARE INDIJANSKE DRŽAVE		
STISKA TEŽAVA					OBER	ANTON OLIBAN LJUJSKA PRODAJALNA	
	OVIT REKA V SIBIRIJI						ŠUMNIK DEL OBRAZA
OSEBNI ZAJMEK			SLIKARKA KOBILICA NEJC ZAPLOTNIK				
MESTO V NEMCIJI					RIMSKI BOG LJUBEZNI		
	PLIN				PLEME AVTOR: ANICA HUĐERNIK		

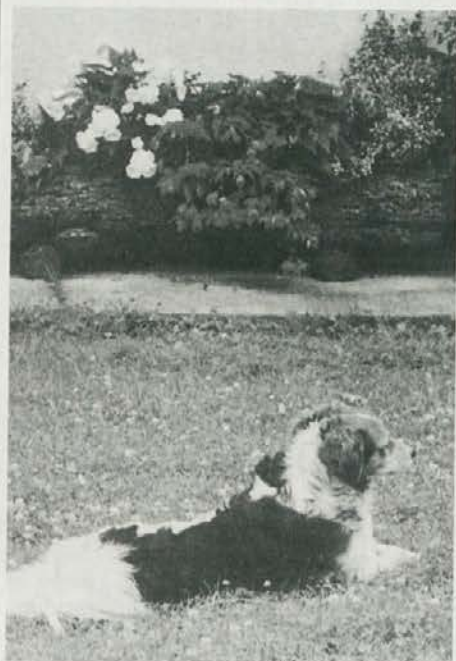
Cene za objavljene oglase, osmrtnice in zahvale. Davek na dodano vrednost moramo obračunati tudi od vrednosti oglasov in objavljenih osmrtnic in zahval. Tako bodo odslej cene le-teh višje za 19%, kolikor znaša novi davek na dodano vrednost.

Popravek

V avgustovski številki Viharnika so v članku Brusnice na strani 13 nastale napake pri prepisovanju besedila. V besedilu in pod fotografijo je napačno napisano ime kmetije in je pravilno POKRŽNIK. Prav tako je v besedilu v zadnjem stolpcu v drugem odstavku napačno napisano ime Ocvirkove GRETKE.

Bralcem Viharnika in prizadetim sorodnikom se opravičujemo!

Uredništvo

KDO JE LEPŠI?

"Le kdo je lepši-rože ali jaz"
se sprašuje Zaverčev pes
na Primožu nad Muto.

Napisal in poslikal Gorazd Mlinšek

SOŽITJE

Pravijo, da se v nekaterih družinah razumejo kot pes in mačka, a kjer se razumejo ljudje, je sožitje tudi med živalmi.

Sožitje med mucami in hišnim čuvajem pri Modreju na Pernicah.

Napisal in poslikal Ludvik Mori

ZA RAZVEDRILLO

STROKOVNA EKSKURZIJA ŠTUDENTOV IZ NEMČIJE

GORAZD MLINŠEK,
dipl.inž.gozdarstva,

☞ Zavod za gozdove Slovenije,
Območna enota Slovenj Gradec

Slovenija in njen pester gozdnati prostor je vse bolj zanimiva za najrazličnejše naravovarstvene strokovnjake. Tudi koroške gozdove obiskujejo pod vodstvom gozdarjev številne strokovne ekskurzije in posamezniki. Mnogi med njimi ne prihajajo v naše gozdove samo opazovati temveč se tudi učiti, kako gospodariti v gozdu in ohranjati pestrost gozdnega prostora.

Deset dni so potovali študentje univerze Zelle iz Lineburga (Nemčija) pod vodstvom profesorja Dušana Mlinška in lokalnih gozdarjev Zavoda za gozdove Slovenije po slovenskih gozdovih. Skupina popotnikov je bila ekološko zelo osveščena, saj so bili med njimi poleg gozdarjev biologi, ekologi, fitocenologi in geologi. V Slovenijo so prišli, da se seznanijo s sonaravnim načinom gospodarjenja in ohranjanjem pestre naravne krajine.

Nemški študentje žive v bližini lineburških resav. Pred sto in več leti je človek s pomočjo ovc in golosečenj spremenil gozdnato pokrajino v revno, z jesenskim vresjem in manjšimi šopi pionirskih drevesnih vrst porastlo površino. Del teh resav so zaščitili, ostale predele pa želijo s pomočjo narave spremeniti v prvobitni zdrav mešan gozd. Našim gostom, kot vnetim naravovarstvenikom, se zdi najbolj primerna naravna pot, vsi ukrepi v gozdu s sekiro ali motorno žago so moteči vplivi za gozd. V Sloveniji so se lahko prepričali, da lahko gozd ob pametnem načinu gospodarjenja zagotavlja najrazličnejše funkcije in tudi daje.

Rezultate petdesetletnega sonaravnega gospodarjenja in nadaljevanje tega v gozdovih so lahko videli tudi pri nas. Konec julija so kar tri dni spoznavali Koroško krajino, ki je prepredena s celki in gozdovi. Srečevali so se z gozdarji in lastniki gozdov in spoz-

navali navezanost koroškega kmeta na gozd. Spoznavali pa so tudi kulturno življenje ljudi pod Pohorjem, Peco in Smrekovcem. V zasmrečenih gozdovih mislinjskega Pohorja, ki so bili še pred 50 leti močno presekani (frate, goloseki), so se seznanili z rezultati dolgoletnega vnašanja listavcev v smrekove monokulture. O gospodarjenju v privatnih gozdovih so zvedeli od študenta gozdarstva, ki nam je lepo opisal

tudi nemški gostje, ko je prijel za koso. Z veseljem je izzval vse prisotne, da se kosajo z njim. Dež in megla sta preprečevala lep razgled z levega brega Drove na s celki posejana pohorska gozdnata pobočja. V lepem vremenu je vožnja po panoramski cesti od prelaza radlje do Sv. Primoža zelo prijetna in zanimiva. Da živijo na strmih pobočjih hribovskih kmetij prijazni ljudje, so se študentje

Smrekovca in Orožije. V Bistri in Koprivni so se lahko ob predstavitvi fotografske dokumentacije o še pred petdeset in več leti posekanimi gozdovi prepričali o rezultatih sonaravnega gospodarjenja. Strpno skupno strokovno ukrepanje gozdarjev in lastnikov gozdov oz kmetov v gozdu omogoča poleg ostalih funkcij gozda tudi trajnost socialnega varstva na hribovskih kmetijah. Da je nujno medsebojno komu-

Karikatura: Gorazd MLINŠEK

življenje in gozdarjenje na domači kmetiji Adam nad Mislinjo. Okusili smo zudi kuharske sposobnosti Adamovih žensk.

Drugi dan smo se s študenti v zelo deževnem dnevu sprehodili po lepih gozdovih pod Starim gradom nad Radljami, ki so rezultat stalnih, dolgoletnih ukrepanj gozdarstvih strokovnjakov. Med njimi je tudi oče današnjega revirnega gozdarja v revirju Radlje Ivana Hafnerja. Nenapovedano smo obiskali 88-letnega Ivana Hafnerja, ki se še danes zelo dobro spominja svojih koristnih del v gozdovih Smrekovca in radeljskih gozdovih. Gozdu in gozdnim prebivalcem je ostal zvest vse do danes. Še kot dolgoletni gozdarski upokojenec se je podajal s sekiro ali motorko v mlajše sestoje v okolici Starega gradu, kjer je vršil koristno nego. Poskrbel pa je tudi za kurjavo. Pri spravilu drvu je pomagal osel. Da je še danes pri močeh, so se prepričali

ponovno prepričali tudi pri Žavcerju na Sv. Primožu nad Muto in pri Poberniku na Št. Janžu nad Vuzenico. Vsi Žavcerjevi so nas z veseljem sprejeli. Med najbolj zgovornimi je bila gospodinja Berta, ki nas je rade volje seznanila z življenjem in delom na njihovi kmetiji. Poleg zanimanja za stare umetnine, se ob prostem času rada ukvarja z ikebano in suhim cvetjem. Lepo urejena okolica pa nas je prepričala, da so ji pri srcu tudi "žive" rože. Umetniško žilico je verjetno podedovala po svojem očetu Ludviku Moriju, ki je dolgoletni sodelavec pri ustvarjanju našega glasila "Viharnik". Tudi pri Poberniku jim omogoča preživetje na celku gozd in živinoreja. Skrb za gozd se prenaša iz roda v rod. Ohranjen, zdrav gozd pa je garancija za preživetje tudi v bodoče. Kako razgibana je naša dežela, še posebno pa Koroška, so občutili na lastnih podplatih, ko smo se sprehajali po pobočjih

niciranje med gozdarji in lastniki, so našim gostom potrdili tudi pri Plazniku in Knezu v Bistri. Nepozabno bo za njih tudi srečanje s črnjanskim županom Francem Staknetom pod Najvsko lipo. Goste je povabil, da še obiščejo naše lepe kraje. Potepanje po slovenskih gozdovih so študentje zaključili v Koprivni. Pri Janšku so zaigrali in odpeli krajšo predstavitev njihovih doživetij med njihovim potepanjem po Sloveniji in se na kulturni način zahvalili profesorju Mlinšku za zelo zanimivo pripravljen gozdarsko obarvan program in vodenje. Zahvala pa velja tudi županom občin Mislinje, Radelj, Vuzenice, Mute in Črne, za pomoč pri sponzoriranju te gozdarske strokovne ekskurzije. Zahvala pa velja tudi vsem gozdarjem iz Mislinje, Radelj in Črne, ki so pomagali pripraviti pester program. Tako gozdarji kot ostali upamo, da so iz naših krajev ponesli prijetne in koristne vtise v Evropo! ▲

STROKOVNA EKSKURZIJA ŠTUDENTOV IZ NEMČIJE

- 1 "V pričakovanju udeležencev ekskurzije pri Adamu nad Mislinjo."
- 2 "Ni slabega vremena za gozdarje", je menil profesor Mlinšek in v močnem nalivu predaval študentom o sonaravnem gospodarjenju v gozdovih pod Starim gradom nad Radljami.
- 3 Stari Hafner pri košnji - povabilo na tekmo.
- 4 Profesor Mlinšek je pokazal, da mu tudi kmetijski prijemi niso tuji!
- 5 Skupinska slika študentov in familije Žavcer (Primož nad Muto).

Foto: Gorazd MLINŠEK

**GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC**

T R G O V I N A

LES

**SPECIALIZIRANA TRGOVINA
ZA OSKRBO GOZDARSTVA**

**SLOVENJ GRADEC, Cesta na Štibuh 1
Telefon 0602/501 620, faks 0602/42 684
RADLJE (Dvorec), Koroška cesta 68
Telefon 0602/71 423, faks 0602/71 239**

VSE ZA GOZDARSTVO - NAJVEČJA PONUDBA NA ENEM MESTU

V naši gozdarski trgovini LES v Slovenj Gradcu in Radljah vam nudimo vse, kar potrebujete za delo v gozdu: vso gozdarsko orodje in opremo za posek in spravilo lesa, kolesne verige za traktor ali tovornjak, zaščitna sredstva in oblačila za gozdarje, kosilnice in motorne kose, škarje za živo mejo, motokultivatorje in še vse ostalo za delo v gozdu in na vrtu, itd... Oglasite se pri nas.

VIHARNIK